

Ljudski tednik.

Glasilo Narodne Ljudske Stranke.

Izhaja vsak četrtek.

Cena za Jugoslavijo: 20 Din za celo leto.

Za inozemstvo 50 Din za celo leto.

Posamezne številke stanejo po 1 Dinar.

Uredništvo: Ljubljana, Breg št. 12.

Telefon št. 119.

Uprava: Ljubljana, Sodna ulica šte. 5.

Telefon št. 423.

Proč od besed — delo velja!

Vkljub živahni volivni agitaciji je opaziti med ljudstvom le malo pravega zanimanja za volitve. Kmet in delavec imata vsakdanje skrbi, ki ju tarejo, in opravljata vsakdanje delo, ki se ga nikdar ne manjka. Ne kmet, ne delavec ne pričakujeta, da bi se njihove dnevne skrbi vsled volitev zmanjšale, ali da bi jima bilo življenje po volitvah na en ali na drug način olajšano. Čemu bi se tedaj razburjala?

»Politika je samo zato, da pridejo gotovi ljudje do korit.« Te besede se ponavljajo dan na dan po deželi in v mestu. Ljudstvo smatra poslanske mandate za »korita«. To je žalostni uspeh političnega delovanja naših političnih strank, zlasti takozvane Slovenske ljudske stranke, da vidi danes ljudstvo v poslancih nekake nepotrebne trote, ki se na stroške ljudstva pasejo iz polnih državnih korit.

Pred vojno nismo bili vajeni slišati takih težkih očitkov na naslov ljudskih zastopnikov. Ljudstvo je imelo do poslancev malo več zaupanja in poslanci so imeli vsedrugачen ugled pri ljudstvu. Zakaj?

Pred vojno je ljudstvo videlo uspehe političnega dela na vseh poljih. Gradile so se ceste, zidale šole, izboljšavala živinoreja, meliorirali travniki in izdajali za ljudstvo koristni zakoni, katerih ugodne posledice je čutil vsak v svojem gospodarstvu. Živeli smo pred vojno v težavnih političnih razmerah; nismo imeli narodne države in v mnogih ozirih so nam Nemci rezali kruh in merili politične pravice. Pa je vendar šlo. Delo naših poslancev je bilo plodonosno.

A kaj vidimo danes? Kdo izmed poslancev se briga za resnične ljud-

Naša skrinjica je

3

tretja.

ske potrebe? Za to, kar kmeta in delavca vsak dan boli in žuli? Kaj mar poslancem SLS, če draginja raste, če vse propada, če gazimo po cestah blato do kolena, če so mostovi podrti, če stari že pred davnimi leti napravljeni načrti za vodovode in javne koristne naprave spe zakopani med starimi papirji?

Poslanci SLS se brigajo za vse bolj važne stvari, kakor je to. Štiri leta so porabili za to, da so nam ustvarili državni centralizem in politično diskreditirali tiste pametne naše moze, ki so vedno svarili pred tako neumnim početjem. Koliko bi se bilo dalo narediti tekom štirih let, ko bi bili ohranili nekdanji deželni zastop in razširili njegovo moč? Toda dr. Korošec in njegovi tovariši so centralizmu na ljubo vse pravice nekdanje dežele kranjske žrtvovali za vedno. Volilec, ki že več let gleda na to politično gonjo, od katere nima nobene koristi, pač pa poleg volivnih sitnosti samo škodo, upravičeno dvo-

mi, ali bi šel na volišče in se vprašal ali ni bolj pametno, da ostane na dan volitev doma za pečjo, če že nima drugega dela.

In če gleda, kaj mu na primer Slovenska ljudska (ljudje ji pravijo: protiljudska) stranka obeta za bodoče, se bo še celo premislil oddati kroglico za to stranko. Ta stranka trdi, da obstoji danes najvažnejše politično delo v gonji za to ali ono obliko države. Prej štiri leta vse za centralizem, zdaj pa morebiti zopet štiri leta vse za federalizem in avtonomijo. Kaj ima ljudstvo od teh besed, ki so tuje in katerim še vsak deseti volilec ne pozna pomena?

Kmeta in delavca teži to, da država nima pravičnega davčnega sistema, da železnice neredno vozijo in so predrage, da denar propada, da so industrijski produkti vsak dan dražji in življenjski pogoji vsakega posameznika vedno težji.

Kmeta zlasti boli to, da se že leta in leta nič ne stori za obnovo nekdanj cvetoče deželne kulture in da tudi ni nobenega izgleda, da bi se kaj v doglednem času v tem pogledu izpremenilo.

Kdaj slišiš na shodih SLS kako besedo, iz katere bi mogel sklepati, da imajo poslanci te stranke voljo tem vsakdanjim potrebam ljudstva posvečati dolžno pozornost? Avtonomija in centralizem, pa zopet centralizem in avtonomija in boj proti dr. Šusteršiču in hujskanju proti Srbom — v tem krogu se giblje politična modrost esesarskih politikov.

A od te »visoke« politike mladih državnikov SLS, od tega govorenja in hujskanja, ki se ponavlja na vseh shodih SLS, nima ljudstvo nobene koristi.

Nad takimi poslanci je narod izrekel pravično sodbo, ko pravi, da tem ljudem gre samo za »korita«.

Upajmo, da bodo prihodnje volitve spravile na površje drugačne moze. Moze, ki bodo spravili politično delo v naši domačini v nov tir. Tedaj se bo marsikaj obrnilo zopet na boljše in ljudje bodo dobili zopet nazaj zaupanje do poslancev in do države, v kateri živimo.

Moralni razkroj v SLS.

(Ponatis iz „Ljudskega Dnevnika“.)

Vsa demagogija in politična nemoralnost v Slovenski ljudski stranki se posebno jasno kaže sedaj ob priliki predstojećih državnoborskih volitev. Vsakemu, ki količkaj trezno misli, je jasno, da gre voditeljem SLS samo za moč in nadvlado, nikakor pa ne zato, da bi pomogli našemu ljudstvu v boljše razmere, do boljsega in lažjega kruha.

Kar pogledjmo njihovo agitacijo v mestih in na deželi. V industrijskih krajih, predvsem v mestih, prihajajo med volilce-delavce z najekstremnejšim prevratno-socialističnim programom in jim obljublajo, da bo postal takoj raj na zemlji, kakor hitro bodo imeli oni moč v rokah. Revščina bo kar čez noč izginila iz delavskih predmestij, poleg tega pa se bo delavni čas izdatno skrajšal. Sedanji družabni pravni red naj zamenja diktaturo proletarijata po ruskem vzoru. Sploh so v svojih zahtevah ravno tako ekstremni, nepopustljivi in intrasigentni, kakor komunisti sami. To so v glavnem in v kratkem volilna gesla SLS za delavce.

Ko pa pride agitator SLS h kmetu, govori popolnoma drugače. Njemu ne pripoveduje več o kaki sovjetski republiki, temveč o tem, kako se bodo zvišale cene živini in žitu in kako se bodo zmanjšali davki za kmeta in prenesli na konzumente, uradnike in delavce. Ker tak agitator ve, da se široke plasti našega kmetijskega ljudstva prav nič ne ogrevajo in navdušujejo za kako socialno revolucijo, zato molči o njej, ostane lepo konservativen in obljublja samo to, kar si naš kmet želi. Tako skušajo preslepiti agitatorji SLS kmeta.

Volilci pa se ne rekrutirajo samo iz kmetijskih producentov in delavcev, temveč v veliki meri tudi iz uradnikov, obrtnikov, trgovcev, z eno besedo iz takozvanega meščanstva. Ker so ti volilci, kot smo že omenili, tudi precej številni, jih SLS v volilni borbi seveda ne more

prevzeti in mora najti zanje primerna privlačna gesla. Ker trpi uradnik in delavec največ vsled vedno večje draginje, mu SLS obljublja prepoved izvoza živil, široko zasnovano protidraginjsko akcijo, dvig dinarja, zvišanje plače in še marsikaj podobnega. Tudi uradnik bo pod esesarsko vladno doživel svoj raj na zemlji in konec bo njegove bede, v katero se pogreza čimdalje bolj. Tako govori klerikalni agitator sestradanemu uradniku.

Obrtnika in trgovca bo klerikalna vlada ščitila z prohibitivno carino in sploh z izboljšanjem in ureditvijo vsega carinskega poslovanja. Ščitila ga bo pred konkurenco velekapitala, veletrgovine in veleindustrije. Tudi tem stanovom se bo pod SLSarsko vladno godilo tako dobro na svetu, da nikoli tega — seveda po besedah klerikalnega volilnega agitatorja.

Ali naj naštevamo esesarske obljube še za druge stanove? Mislino, da bi bilo odveč, ker že našteje kažejo, da je nemogoče uresničiti in izpolniti obljube, ki mrgole protistovij. Da pa bi esesarsji svojih obljub ne izpolnili niti tedaj, če bi jih lahko, zato jih predobro poznamo.

Vse esesarske obljube so torej navadno volilno slepilo, ki naj premoti volilce, da 18. marca nasedejo Slovenski ljudski stranki. Upamo pa, da bo naše ljudstvo toliko pametno, da ne bo več zaupalo stranki, ki je v zadnjih štirih letih nagromadila slovenskemu ljudstvu toliko gorja.

Matija Škerbec, župnik:

Dr. Tavčar in dr. Šusteršič.

(Ponatis iz „Ljudskega Dnevnika“.)

Dr. Tavčar in dr. Šusteršič! — Bilo je jeseni l. 1916. Sedeli smo zvečer na vrtu pok. kanonika Grudna. Več prič je še živih in kanonik Gruden je pravil sledeče: „Bil sem pri županu Tavčarju radi Vincencijeve družbe v zadevi revežev in sirot. — Ko sva o tem razgovor končala, me pridržal in pravi: Kaj pa v vaši stranki delate? Mene sicer razmere v vaši stranki toliko ne zanimajo, ampak v današnjih časih je ta boj proti Šusteršiču narodni stvari škodljiv, on je danes voditelj Slovencev in najboljši zmožen slovenski politik, katerega dr. Krek daleko ne dosega.“

V tisti dobi je bila nekaka parola slovenske javnosti „Koncentracija slovenskih strank“. Dr. Šusteršič in

dr. Tavčar sta bila glede njene podlage popolnoma istih nazorov. To vem iz pripovedovanja pok. Evgena Lampeta, ki je takrat imel precej opravka z ljubljanskim županom.

Tisti, ki niso svojega spomina zaprli nalašč v kako staro škaflo, se bodo še spominjali, kako so takratni „mladini“ delali „štimumgo“, češ, dr. Šusteršič je proti koncentraciji slovenskih strank.

Pok. Evg. Lampe je pisal dnevnik; vsak večer je ali kratko napisal ali natipkal, s kom in kaj je govoril in kaj delal tisti dan. Za moralno stran vsega „mladinskega“ boja proti tedanjemu načelniku stranke je značilna sledeča notica v Lampetovem dnevniku: 11. okt. 1916. „Dr. Tavčar rekel, da je bil pri njem g. N. N. (ime izpustim, da ne bom oseben. Šk.) in ga nagovarjal, naj klerikalna stranka ne pritrdi pogojem koncentracije slovenskih strank, da bo Šusteršič blamiran“.

Na zunaj so agitirali, da Šusteršič noče koncentracije, skrivaj so pa rovali člani vodstva SLS proti delovanju načelnika stranke za koncentracijo. To je politična morala! Isto postopanje so zagrešili klerikalni nasprotniki dr. Šusteršiča glede kampanje za majniško deklaracijo. Vedeli so, da je on sodeloval pri njeni sestavi, da se je zanj izjavil in jo podpisal; v začetku so se lagali, da dela proti njej, kasneje, ko jo je že tolikokrat podpisal in se zanj izjavil, so pa zavijali, češ „v srcu je proti njej — na zunaj se pa dela za njo“. To je politična morala!

Boj proti dr. Šusteršiču je dr. Tavčar takole karakteriziral: „Da smo mi liberalci proti njemu, je jasno, ampak tega ne razumem, da njegovi lastni pristaši, za katere je toliko storil, tako proti njemu rujejo. Tudi pri nas nekateri mladi rujejo proti nam, ampak jaz jih že držim nazaj...“

V zvestobi do Avstrije sta bila Tavčar in Šusteršič oba na istem stališču, oba enakih nazorov — in drugače nista mogla, ne smela. A proti Tavčarju so se njegovi „mladini“ obnašali taktno in zelo obzirno, tudi SLSarji so ga pustili precej v miru, očitali so mu le znane „srebrne“ rogove — a dr. Šusteršiča so pogosto njegove lastne kreature slikale kar največ mogoče črno kot izdajalca in narodnega škodljivca.

Dr. Tavčar tega postopanja ni mogel umeti! — Da so bile politične difference, to ni nič čudnega in to je dr. Tavčar dobro umel — ampak besnosti in nemoralnosti v boju proti načelniku lastne stranke — tega ni mogel umeti.

V začetku že je bila gonilna sila vsega boja: vستي se k bogato obloženi mizi, ki sta jo napravila pok. Lampe in dr. Susteršič in potem igrati „sijajne“ vloge narodnih — ljudskih politikov in voditeljev. Kjer pa izvira političen boj iz egoističnih ozirov, tam je najbolj — umazan.

Zivel sem l. 1916., 1917. in 1918. skupaj z Lampetom in vem, da je posvetil vsako minuto delu za svoj narod. Kolikokrat se je potožil: Mida z dr. Susteršičem garava, da iztrgava, kar se da iztrgati iz rok nemške soldateske, da ohraniva gospodarstvo našega kmeta, in se celo izpostavlja, da naju obesijo — ti pa v Unionu sede, zabavljajo in blatijo“.

Zadnjič se je v „Slovenca“ g. dvorni svetnik Šuklje izrazil, da ni Susteršič ničesar storil, da je vse napravil dr. Lampe. Smejal sem se tej blamaži „Slovenca“ in Šukljeta, ko sem se spomnil na Lampetove besede: „Ce bi ne bilo Susteršiča, bi jaz ne mogel storiti ničesar“. Lampe je bil velik gospodarski talent, a se je večkrat izražal: „Jaz nisem politik — edini politik pri nas je dr. Susteršič, kadar kaka reč ne gre, pa jo mora vzeti on v roke.“

V Ljubljani je med vojsko na stotine ljudi prejelo brezplačno ali po znižani ceni meso od deželne odbora. V Trzinu se je vsak teden pol vola mesa razdelilo zastoj med revno ljudstvo od dež. odbora — Susteršiča in Lampeta. Kranjsko živinorejo sta samo ta dva rešila popolnega propada. To je dr. Tavčar dobro vedel, zato je po pravici rekel: „Jaz te gonje ne razumem.“

V Ljubljano so prihajali pogosto duhovniki iz dežele, ki so me neredko povpraševali, kdaj bo prišel dr. Susteršič nazaj? „Naj pride nazaj in naj vzame vajeti v roke; današnji voditelji so popolnoma nesposobni, vse so zafurali.“ Dr. Susteršič je prišel v domovino na prigrivanje svojih prijateljev; še predno pa je stopil na domača tla, so ga že blatili. Pozitivno vem, da ni ne on ne mi še bil na jasnem, ali nastorimo politično ali ne in že so lopnili po njem: „Srbski hlapec“. Lagali so se, da je v zvezi s „kmetijaci“, da je pisal čez škofa v „Narod“ in „Kmetijski list“, da je podkupljen od radikalcev, da je napravil z njimi pakt itd. **Pozitivno vem, da so vse to gole laži.**

Dr. Lampe je zapisal v svoj dnevnik: „Prej sem spoštoval in cenil dr. Susteršiča, danes ga spoštujem in cenim še bolj, ko vidim, kako se mu dela krivica in kako on nosi krivico.“ Pri meni Notranjcu in Kraševcu, ki sovraži hinavščino, je tudi

to velik psihološki moment, zakaj grem z njim, dokler bo njegovo delovanje v skladu s katoliškimi načeli. Krivic, ki so se mu delale in umazanega boja proti njemu ne morem odobravati.

Politični položaj.

Volilna borba se nadaljuje. Stranke pridno prirejajo shode, ki so ponekod jako burni. V Sloveniji so shodi jako temperamentni, vendar pa do dejanskih spopadov ni prišlo, ali pa so bili malenkostni. Volilni shodi v ostalih delih SHS pa so semtertja podobni malim bitkam.

Narodna ljudska stranka je imela tri dobro uspele shode; v Borovnici, Črnomlju in na Vinici pri Črnomlju. O teh shodih poročamo na drugem mestu.

V Sremu so se invalidi zvezali z dobrovoljci in postavili svojo kandidatno listo. Nosilec liste je Mihajlo Majstrovic iz Čačke. Imeli so že precej jako dobro uspeh shodov in so izdali volilni proglas, ki poziva vse malkontente (nezadovoljneže), da glasujejo za invalidsko listo. Po drugih krajih invalidi in dobrovoljci niso postavili svojih kandidatov in se tudi niso odločili načeloma, s katero stranko pojdejo na volišče. Za enkrat jih vabijo vse stranke z raznimi obljubami. Do sedaj še nobena stranka ni izpolnila svojih obljub, ki jim jih je dala.

Vojvodinski Mažari, ki so bili izprva sklenili, da se volitev ne bodo udeležili, ker so bili baje prikrajšani pri vpisih v volilne imenike, so se sedaj pogodili z Nemci, da bodo oddali svoje glasove za Nemce. Zato so se Nemci obvezali, da bodo naj-energičnejše zastopali interese Mažarov skupno s svojimi. Kakor tudi sploh interese narodnih manjšin v naši državi.

Italijani so v soboto izpraznili Sušak. Mussolini je sicer hotel delati težave in zahteval, da se poprej uredi promet z Reko in luko Baroš. Ministrski svet se je pa postavil na stališče, da ne sme na Reko niti en vagon, preden se ne izvrši evakuacija. Izpraznitev se je izvršila v redu. K sprejemu naših čet je prišlo na tisoče ljudstva iz celega Primorja. Navdušenje je veliko.

V Nišu se vrši konferenca med našimi in bolgarskimi delegati, da se uredi mejni odnosi med obema državama.

V Splitu so se vršile med bolgarskimi komitaši in našimi orožniki in četami prave bitke. Na obeh stra-

neh je ostalo precej mrtvih in ranjenih. Točnih vesti ni, kar jih pa je, so najbrže pretirane.

V Mariboru je Kmetijski svet Narodne Radikalne stranke začel izdajati tednik „Naša Vas“. Prva številka je izšla 1. t. m.

Sedanja Turčija.

Turški narodi in vsi mohamedanci sploh, smatrajo Angorsko vladu za predstavnicu muslimanskega sveta v mednarodni borbi za obstanek. Angorska narodna skupščina šteje 340 poslancev, ki se dele v štiri stranke. Po številu najmočnejša je vojaška stranka, ki jo vodi Kemal paša. Stranka s sličnim programom je narodna stranka, ki podpira Kemal pašo. Predstavniki inteligentnih krogov, zlasti mlajših, so združeni v Narodni demokraciji, ki je stranka največjega političnega vpliva in ima večino časopisja v rokah. Opozicija šteje le 20 poslancev. Zbornica ima samo 200 sedežev, tako da mora najmanj 140 poslancev manjkati pri vsakem zasedanju. Prvi dve stranki sta za pameten sporazum z zapadnimi velesilami, ker sta prepričani, da se brez pomoči zapadne kulture ne morejo ne gospodarsko in ne kulturno vzdržati. Kemal paša se na vso moč trudi, da povzdigne šolstvo, obrt, industrijo in trgovino, posebno še, ker so inozemci pozaprli svoje institute in so morali armenski in grški obrtniki in trgovci bežati pred krviveljnimi muslimani. Na ta način upa odvrniti svoj narod od slepega nacionalnega šovinizma in zgolj političnega udejstvovanja. Zato misli tudi ustanoviti enotno ljudsko gospodarsko stranko.

Narodni demokrati so pa nasprotno najzagrizenejši sovražniki Zapada in propagirajo z vso silo združenje muslimanov v Indiji za boj proti Zapadu.

Verske manjšine, ki so v drugi polovici preteklega stoletja in še do nedavna tako grizle Turke, so domala izginile s površja angorske republike, še celo iz Carigrada se že umikajo.

Kristjanov je skoro zmanjkalo. Začela pa je rasti nova krščanska Cerkve s turškim cerkvenim jezikom. Ustanovil jo je preteklega leta pravoslavni duhovnik Pappas Elthyni. Imela je že svoj cerkveni zbor. Angorska vlada ne nasprotuje novi narodni cerkvi, najbrže pod uplivom Rusije, ki ima številno poslanstvo v Angori s celim parkom avtomobilov, in ki ne štedi zlatih rubljev.

Z begom Armencev in Grkov iz turških predelov se je odprlo široko polje udejstvovanja Židom. To so španski židje, imenovani Sefardim, ki

so že par stoletij naseljeni v zemlji in so že docela prevzeli turške običaje. Branijo se pa Turki Židov, ki se hočejo sedaj naseliti in nočejo sprejeti turškega podanstva. Nezaupanje do tujcev je splošno. Državni jezik je turški, celo inozemske tvrdke morajo voditi svoje knjige v turškem jeziku. Poleg Rusov imajo še največ upliva Amerikanci, zlasti na gospodarskem polju. Šolstvo je pod močnim vplivom ameriških profesorjev in učiteljev. Vrše se tudi že pogajanja in Amerikanci bodo prevzeli zgradbo ali obnovitev cele vrste železnice, pristanišč, trdnjav, da celih mest, kar vzbuja veliko nevoščljivost pri zastopnikih tujih vlad. Angora, ki je varna pred invazijo tujcev, ostane najbrže prestolnica, Carigrad pa bo samo sedež kalifa. Zdi se, da vstaja Turčija k novi moči.

Kaj je klerikalizem?

(Iz duhovniških krogov. — Iz »Ljudskega dnevnika«.)

V prvi številki letošnjega »škofijskega lista« daje ljubljanski škof dr. Jeglič duhovnikom navodila v dušnopastirskih in političnih zadevah. Okrožnica je pisana v tem smislu, da naj bodo duhovni med seboj složni in v ljubezni zvezani s škofom. Prav tako. Toda iz te ljubezni škof nekako izvaja posledico, da naj vsi duhovni njemu sledijo tudi v političnih nazorih. Vprašanje nastaja, če je to umestno in če je mogoče pri takih duhovnih, ki se sami precej pečajo s politiko in ki imajo tedaj v političnih vprašanjih svojo utemeljeno sodbo.

Škof podaja v omenjeni okrožnici najprej to-le trditev: »Dober duhovnik ne bo popraševal, je li to ali ono strogo zapovedano, temveč bo rad tudi utemeljene želje škofove izvrševal, prepričan, da za vsestransko vodstvo ljudstva na potu izveličanja ima škof od Boga poklic in za poklic potrebno moč, ne pa posamezni duhovniki. Pod tem vsestranskim vodstvom ljudstva škof baje misli duhovno pastirovanje. Ako bi omenjena trditev veljala tudi za strogo politične zadeve, bi bilo tako vodstvo prava bogevlada. To pa Rim odklanja. Papež in naš nuncij razglasa politično svobodo v okviru strank, ki niso cerkvi nasprotne. Pa tudi drugače biti ne more, saj bi bilo protivno besedam Izveličarja: »Moje kraljestvo ni od tega sveta« in bi utegnili roditi nepregledne posledice v škodo cerkve in verskega življenja.

Naša skrinjica na Kranjskem je tretja — 3.

Fevdalni srednji vek je poznal samo gospodarje in hlapce, a takas se je svet vladal tako, kakor dandanes ni več mogoče. To očitno tudi škof spoznava, samo »Slovenčevci« uredniki se vstrašijo, če omenjamo izjave papeža in nuncija, tedaj poklicanih predstavnikov vesoljne cerkve.

O razmerju med škofom in duhovniki v političnih zadevah piše ljubljanski škof v okrožnici dalje:

»Toda v politiki ne more škof nič zapovedovati! Distinguo (razločujem). Kaj pa, če je škof prepričan, da bi ta ali ona politična struja škodovala ljudstvu, škodovala ugledu duhovnikov, ako bi jo podpirali, čeravno ni naravnost proticerkvena, protiverska, pa jo primoran po okolnostih in po vesti obsodi in povabi, nujno povabi duhovnike, naj ne sodelujejo, naj se je otresejo? In ako ravno tako nujno in utemeljeno vabi v drugo strujo, ker je prepričan, da bo po njej mogel varovati ugled Cerkve, ugled in zaupanje duhovnikov? Kaj bo storil dober duhovnik? V luči gornjih izvajanj se mi zdi jako sumljiv in nekako predrzen sledeči stavek, ki sem ga nedavno čital: »Škofje nimajo pri tem (n. pr. v pogledu na stranke) druge dolžnosti, kakor da v posameznih slučajih razsodijo načela in ravnanje te ali one stranke so v nasprotju s katoliškimi verskimi in нравnimi načeli, zato katoličan... ne more sodelovati. V vseh drugih vprašanjih je pa tako duhovnik kakor laik popolnoma svoboden. O laikih ne govorim, pač pa bi vprašal duhovnike, ali ni po potrebni disciplini včasih vezan, da sledi navodilu in željam škofa, akeravno ne gre naravnost za verske zadeve, marveč za take, ki bi po prepričanju škofa posredno ali nekako zdaleč vanje posegale? In ali niso najgloblji nagibi za to ali ono politično strujo ravno verski nazori?«

Iz tega odstavka se vidi, da je postal škof glede vprašanja, kako naj duhovniki v političnih zadevah slušajo škofa, precej prijenljiv. Le po okolnostih in po vesti obsoja škof to ali ono strujo, recimo centralistično ali avtonomistično, le nujno vabi duhovnike, da naj gredo za njim v eno ali drugo strujo, le nekako »sumljiv in predrzen« se mu zdi stavek, ki zahteva za duhovne in laike svobodo v političnih rečeh, in nazadnje pravi, da je le vsled discipline duhoven včasih ve-

zan, da sledi navodilu in željam škofa.

Odkod ta škofova prijenljivost? Skušnje človeka izučite!

Pred petimi leti je bil škof bolj strog. Odločno je bil zoper sameodlobo narodov, rekoč, da je to neprestano vir prekucij. Svaril je pred širjenjem misli, da se uvede v Avstriji republika in je dostavil: »Ali bi ne izzival prekucije mož, katere mu ne bi bila pri nas po volji hiša habsburška, ampak bi imel rajši hišo Karagjorgjevičev?« To je proglasil škof dne 28. avgusta 1917 v uradnem svojem listu. Dne 24. novembra 1917 je pa škof duhovnom izdal to-le pojasnilo: »Nekdo me je na Dunaju v ministrstvu vprašal, zakaj sem (majniško) deklaracijo podpisal. Odgovoril sem dotičnemu gospodu: To sem storil kot odločen ugovor zoper naklepe onih izvenavstrijskih slovanskih krogov, ki hočejo Jugoslovane odcepiti od Avstrije, zato naj ves svet ve, da mi Slovenci te naklepe od sebe odbijamo, ker hočemo ostati v avstrijski monarhiji in pod žezlom naših vladarjev iz habsburške hiše.«

Gotovo je škof povedal ministru svoje iskreno prepričanje. A to prepričanje se je precej potem izpremenilo, ko se je škof v politiki oklenil ideologije dveh duhovnikov: Dr. Kreka in dr. Korošca. Škof je hitel v Belgrad z največjo naglico.

Ker je vera nekaj stalnega, politika pa nekaj izpremenljivega, je že napredek, ako škof sedaj trdi, da je duhoven le včasih vezan, da sledi v političnih rečeh navodilu in željam škofa. Ščasoma utegne naš škof še priti do rimskega naziranja, da je najbolje, če si škofje in duhovni v strogo političnih zadevah prisvajajo le tako oblast, kakršno jim nudita razumnost in politična izvežbanost brez ozira na njihov stan. Seveda bo potem tudi konec klerikalizmu v SLS in »Slovenec« nas ne bo več popraševal, kaj je klerikalizem. Skupno bomo obsojali tistega, ki bi rabil besedo klerikalizem kot istovestno s katoličanstvom in s škofom vred bomo hvallili onega pisatelja, ki je zapisal »sumljivi in nekako predrzni« stavek: Škofje nimajo pri tem (v pogledu na stranke) druge dolžnosti, kakor da v posameznih slučajih razsodijo, da so načela in ravnanje te ali one stranke v nasprotju s katol. verskimi in нравnimi načeli, da zato katoličan ne more sodelova-

ti, v vseh svojih vprašanjih pa da je tako duhovnik kakor laik popolnoma svoboden. Ni ga boljšega stališča v prid Cerkve, jasno ga zavzema tudi Sveta Stolica.

Iks, župnik:

Dr. Evgen Lampe.

Ko sem prebral v „Slovenca“ z dne 27. februarja t. l. članek o „Avtonomiji Slovenije po prevratu“ in v njem dr. Brejčevu izvajanje, sem moral priznati, da so v sedanjí jugoslovanski (ne več katoliški!) tiskarni izborni mojstri v zavijanju. Vse hočejo utajiti in slepiti ljudstvo, kakor so ga slepili v l. 1918. V onem članku se nahajajo trije značilni stavki: Zvestoba za zvestobo — Susteršič jo je popihal iz dežele — in zapustil prazne blagajne. Na te tri stavke stavim za odgovor samo eno vprašanje: **Kaj pa dr. Evgen Lampe?**

Zvestoba za zvestobo — pravi te! Da, poznali smo jo in držali. Ljudstvo je izkazalo zaupanje dr. Susteršiču — in dr. Lampe in dr. Susteršič sta neumorno delala v zvestobi za ljudstvo. Vsaka žarnica na Gorenškem kliče dr. Brejcu in njegovim partizanom: obrekovalci. Gorenjski kmet in delavec vesta, da sta jima dala to velikanško dobroto dr. Lampe in dr. Susteršič. — In izborne ceste — vodo vodi — gospodarske naprave — čegavo delo je? **Dr. Lampetovo** in dr. Susteršičevo! Zadnje vas je dr. Lampe obiskal, da je videl potrebo kapnice, gnojne jame itd. Vrnil je zvesto delo za priznanje! In l. 1918?! **Kolovodje** in **nahujskano** ljudstvo je vplio nad dr. Lampetom in dr. Susteršičem: **izdajalec!** Človeka je sram prizora, ki mi ga je slikal moj ranjki svetnik, ki je bil takrat do dna duše potr: kako so celo v „Katoliški tiskarni“ vpričo škofa vpili nad Lampetom duhovniki: Lump, baraba, goljuf. — Kje ste pustili dr. Lampeta, ki je bil namestnik dr. Susteršiča, v oktobru, novembru, decembru l. 1918? **Nihče ni vprašal ne ljudstva — ne Lampeta!** Kolovodje SLS so pozabili na zvestobo. Ogoljufali so ljudstvo in ga zapeljali v današnje neznosne razmere — zatajili so vero — saj so vzeli Lampetu dobro ime, vzeli dr. Susteršiču čast, premoženje, dom in z lažjo bi mu tudi vero radi vzeli, češ da je brezverec in framazon!

Gospodje — ali vas res ni prav nič sram? Ali se res ne zavedate, da ste krivi Štefeto — in Lampe-

tove smrti? Pa si še upa priti dr. Brejc in govoriti o zvestobi? O zvestobi dovolj govori in kriči **Koroška in Slovenci!** Resnica je, da sta bila Lampe in Susteršič zvesta do zadnjega nogu in narodu — herostrati pa naj molče o zvestobi.

Dr. Susteršič jo je popihal — pravi koroški junak dr. Brejc! Pozabil je popolnoma na dr. Evgena **Lampeta**, ki je bival v Ljubljani, v stolnem župnišču. Tega moža je „Slovenec“ v štirih letih omenil samo parkrat, dasi ga v podlistku imenuje „velikega talenta“, ki je po splošni izobrazbi nadkrilil Kreka“. Ta **mož** je bil **namestnik** dr. Susteršiča — pa se ni nihče brigal zanj, nihče ga ni vprašal — šli so preko njega, proti njemu — proti ljudstvu. — Edini „Kmetovalec“ je imel v takratni dobi hujskanja pogum, da je zapisal besede: „**Predsedstveno delovanje dr. E. Lampeta** pri c. kr. kmetijski družbi je bilo v stvarnem oziru vzvišeno nad vsakim dvomom in se ne trdi preveč, da je bil **on** eden njenih najboljših, najmarljivejših in najpožrtvovalnejših predsednikov, in sicer to v težkih vojnih časih, ko ni bilo lahko varovati kmetijskih koristi napram brezmejni vojaški brezobzirnosti. — Kot predsednik je bil v tem času **cel in neustrašen mož** (podčrtal pisec), in če ga je sedaj zavratna bolezen tako hitro pobrala, ni brez vzroka njegovo neprestano potovanje na Dunaj, kjer je z vso silo in izbornim uspehom v imenu družbe zastopal kmetijske koristi sploh. Vsikdar dobro poučen o obravnavnih predmetih izboren govornik, ki ni prišel nikdar v zadrego, si je pridobil na Dunaju veljavo, ki jo je znal spretno izrabljati v korist našemu kmetijstvu. Le tisti, ki pozna vse podrobnosti medvojne časa, more pravično oceniti zasluge Lampeta, za katerega koli brez razlike mišljenja. Po nepristranski sodbi je imela c. kr. kmetijska družba v ranjkem dr. Lampetu predsednika, na katerega je smela biti ponosna.“

In tega moža — pridnega kot čebela, neustrašenega in trdnega — izrazitega na vseh poljih, torej tudi v politiki je prva Narodna vlada popolnoma pozabila — a ne samo pozabila, temveč **odstavila od predsedstva Kmet. družbe**. Prva Nar. vlada, v kateri je bil tudi dr. Brejc, si je lastila pravico, kakršne niti cesar ni imel, ampak samo **občni zbor**, da je bila prva ki je **kršila zakon**. Dr. Lampe je bil **odstavljen!**

Vprašam sedaj — ali ni to brezmejna hinavščina dr. Brejca — če

govori, da jo je Susteršič popihal, ko pa je bilo celo življenje dr. Susteršičevih pristašev v nevarnosti, kakor njegovo. G. Brejc! Ali veste, kaj se je zgodilo po deželi proti dr. Susteršičevim starim prijateljem — duhovnikom? In če veste — kako si sploh upate odpreti usta — ko ste Vi prvi zbežali s Koroškega in za Vami Smodej. — Svetopisemski najemniki!

Zakaj niste povabili dr. Lampeta, da vam pomaga? Zakaj ne Pegana, zakaj ne Zajca itd?

G. dr. Brejc! — **Vaša je slava prve obznane** — Dr. Lampe pa živi v ljudstvu v kljub vašim krivicam naprej!

„Zapustil je prazne blagajne“, tako nekako se hoče fino izraziti dr. Brejc o dr. Susteršiču. Še živijo poštenjaki, ki pod prisego lahko potrdijo, da je dr. Susteršič zapustil polne blagajne in popoln red. Ko ne bi bil sam slišal iz ust poštenjakov, ki so bili navzoči takrat l. 1918, bi me mogoče tudi dr. Brejc omajal, kakor jih omaja toliko zapeljiva pisava „Slovenca“ in „Domoljuba“. Tako pa kličem kot duhovnik, kot sin trpin kmečkega delavskega slovenskega naroda g. dr. Brejcu: Ne pačite resnice! Kranjski deželni odbor, v katerem pa takrat niste bili vi, g. „junak“ celovski, je ob času vojne delal in skrbel za vso deželo, brez izjeme na stan in mišljenje. Enako dr. Susteršič in Lampe in Tavčar in Triller in Zajc in Barbo. Vsi so se zavedali, da gre za vse. Dr. Susteršič in Lampe se nista strasila ne Dunaja ne Postojne! Lampe in Susteršič sta branila kranjskega kmeta in delavca, branila Kranjsko avtonomijo. Ohranila sta Kranjski deželi tudi premoženje, ki ste ga v prvi in drugi Narodni vladi napravili. Kar pa takrat niste mogli, ste pa potem, ko je bil dr. Korošec kot minister sokriv, da se je zamenjal 1 dinar za 4 krone. Zato so pa zdaj blagajne prazne, kmet je zadolžen, delavec in uradnik pa strgan in lačen.

Prva in druga narodna vlada oziroma Pogačnik in Brejc sta dobila polno satovje s panjem in čebelami: zapuščino dobrih čebelarjev dr. Lampeta in dr. Susteršiča. V zahvalo pa ste dr. Susteršiča spravili iz domovine, dr. Lampeta pa ste avtonomično odstavili in pogurali v smrt. — Danes pa zavovarjate avtonomijo in očitata dr. Susteršiču dezertacijo: Gospodarska zveza in Zadr. zveza bi znale govoriti še cele knjige o dr. Lampetu in dr. Susteršiču.

ču, ki sta ostala oba Bogu in narodu zvesta.

Cele knjige pa bi tudi lahko govorile o vas, ki ste zapravili slovenskemu ljudstvu vse, kar so mu drugi z neumorno pridnostjo pridobili.

Bliža se čas, ko bo ljudstvo spoznalo tiste, ki mu hočejo dobro — in takrat bo z Vami temeljito obračunalo.

Iz »Ljudskega dnevnika«.

p **Mi in »liberalci«.** Od duhovnika smo prejeli sledeči dopis: »Slovenec« zadnje čase prav rad izprahuje, zakaj »Ljudski Dnevnik« ne napada liberalcev in drugih strank, ki niso katoliškega svetovnega nazora, in po svoji čudni logiki namiguje, da smo v zvezi s svobodomiselci. Da komunistov in socialistov ne napadamo, je čisto razumljivo, ker so vaši zavezniki. Zakaj bi jih mi napadali, če gredo pri volitvah z vami in vi z njimi? Glede liberalcev pa esesarjem par skromnih vprašanj: Zakaj vi niste napadali »liberalcev«, ampak le dr. Šusteršiča in nas, predno je napravil le en političen korak? Zakaj ste od leta 1916. do 1918. napadali le nas, ne pa liberalcev? Mi danes delamo v tem oziru podobno, kot ste vi delali v navedenih letih. Za nas je to smrtni greh — vi ste imeli pa odpustke — ne? Toda mi delamo le temu podobno, kar ste delali vi. Ne izdajamo pa katoliške stvari, kot ste jo izdajali vi. Šusteršiču ne morete dokazati niti enega izdajstva nad katoliško stvarjo, dočim ste jih vi nešteto zagrešili. Šusteršič ni zapravil niti ene pridobitve, dočim ste vi zapravili vse! V ilustracijo tale dogodek: Po prevratu je šel k nekemu mladinskemu poverjeniku naš mož in ga opozoril, naj neke ustanove ne da v roke svobodomislcem, ker je bila v krščanskih rokah. Esesarski poverjenik pa ga je nahrulil: »Kaj ste še tako neumni, da mislite, da so še liberalci in klerikalci.« Če hoče »Slovenec«, mu postrežem z imenom; omenjeni nekdanji poverjenik je še danes vnet esesar in velik prijatelj Remca. V tistih časih je bil za nas največji očitak, da smo mi naredili liberalce in klerikalce, da smo mi krivi »bratomornega« boja! Danes nas pa isti gospodje pode v boj proti liberalcem, da bi nam ob prikladnem času zopet očitali, da smo mi povzročili klerikalni boj. Gospodje okrog »Slovenca« in »Domoljuba« le korajžo in v boj proti svobodomislstvu, izvojajte nazaj, kar ste zapravili. Za-

Vrzite 18. marca kroglico v tretjo — 3. skrinjico.

kaj v »Slovenec« napadate bolj Šusteršiča kot liberalce, komuniste in socialiste? Gospodje, ki ste govorili »liberalci so se spreobrnili«, bodite potolaženi, da se bomo mi bolj borili za katoliško stvar, kadar bo ta v nevarnosti, kot ste se in kot se boste vi.

p **Mož-beseda dr. Šusteršič.** Zadnji »Domoljub« piše pod tem naslovom: »Le v politično strakarsko življenje ne grem pod nobenim pogojem več.« To je zapisal dr. Šusteršič v pismu na dr. Korošca 16. decembra 1918, ko ga je prosil, naj mu preskrbi kako poslaniško mesto v katerikoli tuji državi. (Glej dr. Šusteršičevo brošuro, stran 51.) Tako je takrat pisal, ker mu je tako kazalo, danes ravno nasprotno dela, ker mu drugače kaže. In na besede takih »mož« naj zida slovensko ljudstvo? — Podobno očitanje je izrekel borovniški g. kaplan na shodu NLS v Borovnici. Dr. Šusteršič je ob tej priliki prebral svoje tedanje pismo na dr. Korošca, ki je tudi ponatisnjeno v dr. Šusteršičevi brošuri »Moj odgovor« ter pristavil nastopno: »Na to pismo dr. Korošec še odgovoril ni ter je samo sporočil po mojem prijatelju, da »sedaj nič ni.« Mislim, da je treba besedo tudi sprejeti, ako jo komu dam. Če bi dr. Korošec res kaj storil, da bi se lahko vrnil v domovino, bi se ne vtikal v politiko, razen, ako bi me ljudstvo samo ne klicalo. Dr. Korošec pa ne samo, da ni nič storil, zgodilo se je ravno nasprotno, — vse obmejne straže so dobile nalog, mene ali kateragakoli člana moje družine na meji takoj prijeti in poslati v Belgrad. Vrnil sem se domov popolnoma prost, ker nihče od tistih, na katere sem se obračal in o katerih sem mislil, da bom našel pri njih nekoliko krščanskega srca, ni storil zame niti koraka.«

p **SLS je izdala brošuro: »Sodite po delih!«** Ker smo bili zelo zadovoljni, kaj je SLS po prevratu napravila, ko nam ni znano niti eno pozitivno delo te stranke, smo poslali po brošuro in jo hoteli plačati. Brošure ni imela ne knjigarna, ne uprava »Slovenca«, zato smo poslali po njo v tajništvo stranke. V tajništvu pa so izjavili, da brošure ne dajo, ker je mož, ki je šel ponjo, somišljenik NLS. S tem je SLS neizpodbitno dokazala, da je vsebina brošure prav debelo zlagana, ker se boji kritike.

p **Advokatu!** Dr. Brejc je na šentviškem shodu javno izgovoril to, kar je že dolgo pred nastopom naše

stranke brnelo v klerikalnem ozračju: dr. Šusteršič da je bežal v najtežjem času slovenskega naroda, ko bi moral ostati na krmilu; odtod izvira slovenska nesreča, ker je manjkalo sposobnih mož... Ali mislite, da smo res pozabili na oni čas, ko je bila njegova glava tako po ceni na prodaj? Tudi danes je dovolj težak čas, nič manj kot takrat, ker vi našega naroda niste rešili. Zakaj se ga zdaj branite? Hinavci!

p **Župnik z dežele pošilja v odgovor dr. Brejcu:** »Ko sem bil ob prevratu v Ljubljani, so nekateri iskali dr. Šusteršiča in dr. Lampeta — da bi ju obesili.« (Op. ured.) Gospod župnik naj bo prepričan, da to g. Brejc sam dobro ve.

p **Moje napake.** Tako kot se v poštenu debati ne sme delati, navaža »Domoljub« poglavje iz brošure »Moj odgovor«, kjer dr. Šusteršič z bridko ironijo govori o svojem iskrenem delu za stranko, ki se mu je pač na »poseben« način zahvalila za to. Ali je ta način debate za vas dovoljeno sredstvo? Nekje stoji zapisano: Po njih delih jih boste spoznali.

p **Kdor se hoče prepričati,** kakšen sadove rodi politični klerikalizem, ki ga bomo pobijali ob vsaki priliki, ta naj čita »Domoljuba«, ki ga piše in urejuje duhovnik. Izgleda pa, kot da bi ga urejeval vsekddrug.

p **S Posavja nam piše duhovnik:** Dobro jo je pogodil Vaš gorenjski dopisnik, ko je ožigosal lažnjivo, hinavsko in obrekljivo pisavo »Slovenca« in »Domoljuba«, ki se bijeta zadnje čase tolikrat sama sebe po zobeh. Neizpodbitno je dokazal, kako ti ljudje zatajujejo svoj tridesetletni program, ki so ga leto za letom ponatiskovali in razpošiljali nam duhovnikom v koledarju »Katoliškega tiskovnega društva«. Silno boli in peče to ostudno počenjanje zlasti nas starejše duhovnike, ki smo bili priče vsem dogodkom, ker smo stali pred 50 leti ob zibelci »Slovenca«, pred 43 leti ob zibelci »Katoliške bukvarne«, pred 40 leti ob zibelci »Katoliške tiskarne«, pred 35 leti pa ob zibelci »Katoliškega tiskovnega društva«. — Ne gre nam v možgane, če pomislimo, kako so voditelji uzurpirane SLS z nekako mrzlično naglico delali ob prevratu za centralizem, za tisti centralizem, ki nam sedaj tako preseda. Dokazov za to trditev imamo več kot dovolj, zlasti pa so izvajanja gorenjskega dopisnika tako jasna, da jim ni kaj dostaviti. — Ker je pa potrebno, da zlasti mi duhovniki —

osebno pa mlajši gospodje, ki osebno niso bili priče vseh označenih dogodkov — moremo do dobrega presoditi ves položaj, naj dodam še jaz en dokaz, ki z bengalično lučjo osvetljuje pehanje današnje SLS za sedaj obsovaženi centralizem. Preden pa to storim, naj omenim še presenetljivo „iznajdbo“, ki sem jo odkril, ko sem kontroliral dokazila dopisnika z Gorenjskega. — Pokojni župnik Jožef Jerič je umrl dne 12. julija 1888. Ko je bil še živ, mi je pravil, da je izročil oba zavoda: „Katoliško bukvarno“ in „Katoliško tiskarno“, ki jih je ustanovil s pomočjo požrtvovalnih duhovnikov, na novo ustanovljenemu „Katoliškemu tiskovnemu društvu“. Sedaj pa čujte in strmite! — Po koledarju „Kat. tisk. društva“ ta dva zavoda še sedaj nista last tega društva, kajti v koledarju za leto 1922, čitam na str. 59, v nedatiranih pravilih „Kat. tisk. društva“ paragraf 3., ki se glasi: „V doseg tega namena bo skrbelo društvo pridobiti si že obstoječo katoliško knjigarno v Ljubljani.“ Torej leta 1922. „Katoliško tiskovno društvo“ še ni bilo lastnik „Kat. tiskarne in knjigarne“, čeprav ju je župnik Jerič že pred 35 leti istemu izročil! Kaj naj porečemo k temu dejstvu? Kako naj si ga razlagamo? Ali si je mogoče misliti, da sedanji absolutistični društveni predsednik tako dobro pozna pravila KTD, da jih — vkljub temu, da načeljuje društvu že blizu 20 let — še prebral ni? — Stvar pa se glasi še bolj zagonetno in naravnost smešno, ko stoji v pravilih še vedno odstavek, „da si bodo skušali pridobiti že obstoječo katoliško tiskarno in knjigarno“, katerih pa več ni. — Zakaj pa jih ni? — Čujte in strmite! — Tisti, ki sedaj z avtonomijo krošnjarijo po prodani Sloveniji, so vrgli centralizmu v žrelo najdražje, kar so imeli: Katoliško tiskarno in Katoliško bukvarno. Mudilo se jim je neizmerno, hitro in korenito izbrisati in zabrisati vsak spomin na preteklost, hiteti v *centrum* ter temu maliku Molohu vreči v nenasitno žrelo svojo drago deco: Katoliško tiskarno in Katoliško bukvarno. Zdelo se jim je namreč nujno potrebno, pred celim svetom dati spričevanje svojemu iskrenemu centralizmu! — Šli so namreč in so tisto „Katoliško tiskarno“ in tisto „Katoliško bukvarno“, ki jih glasom pravil še imeli niso, prekrstili v „Jugoslovansko tiskarno“ in „Jugoslovansko knjigarno“. V večje potrjenje tega veledržavniškega centralističnega akta so vrgli s strešnega pročelja na poslopju „Katoliške tiskarne“ velike težke črke, ki so značile besedo „Katoliška“ ter jih

nadomestili z drugo, naravnost nemogočo — ali če hočete značilno — besedo, da čitate sedaj na veličastni stavbi doslovno: „Jugoslov tiskarna“!! — S tem napisom so žalostno ovekovčili svoj goreči centralizem. — Tako so hkrati poteptali z nogami pietetu do rajnih ustanoviteljev, ki so upravičeno upali, da bo njih ustanova vedno ohranila častno katoliško ime, in kruto v srce zadeli množestvilne še živeče ustanovnike, dobrotnike in ude „Katoliškega tiskovnega društva“. O, ko bi rajni župnik Jerič vstal in videl to razdejlanje na mestu, posvečenem krščanskemu(!) tisku, ko bi videl in čital, koliko nekrščanskih laži se pošilja v svet iz tega zavoda, ki si ga je zamislil kot neprestan vrelce resnice... vidim ga, kako bi mrklo pogledal in v sveti jezi s „koroščem“ poglaval lažnjive kljukce iz uredništev „Slovenca“ in „Domoljuba“!

p Pod naslovom »Koroški dezertjer« je prinesel »Ljudski dnevnik« članek, ki vsebuje zanimivosti vredne, da se jih ne pozabi. — Dr. Janko Breje je bil svojčas voditelj koroških Slovencev. Nakopičil si je sicer veliko premoženje, a koroške Slovence je tako vodil, da jih je spravil ob ves politični ugled, vsled česar so mu pokazali hrbet in je moral dezertirati na Kranjsko. — Kat navadno taki ljudje, je imel srečo, kajti postal je ob prevratu poverjenik za notranje zadeve in celo predsednik slovenske vlade. Kot tak pa je izmed glavnih krivcev nesrečnega koroškega plebiscita zopet zapustil. — Ker ga pa vsled njegovih neprijetnih lastnosti nihče ne mara, je moral, če tudi ne rad, dezertirati v pozabnost, iz katere pa sedaj zopet sili. Akoravno ga nikjer ne marajo, ga vendar njegov prijatelj Dr. Korošec usiljuje ljubljanski okolici za kandidata. — Na Zabretovem volilnem shodu je koroški dezertjer očital dr. Šusteršiču, da je ob prevratu dezertiral — ker se je umaknil in se ni dal od ljudi dr. Brejčeve vrste navadno pobiti. — Kakšnega značaja je dr. Breje naj pove sledeče dejstvo. Dr. Šusteršič se je obrnil na dr. Breja ob prevratu kot poverjenika za notranje zadeve, pismeno v prošnjo, da mu omogoči povratek v domovino. — Dr. Breje pa v čutu hvaležnosti, na to pismo ni samo nič odgovoril, marveč ga je pri vladni seji in javno v kavarni »Union« v pričo svojih enakovrednih prijateljev osolil s takimi opazkami, iz katerih se je zrealilo veliko veselje nad nesrečo svojega dobrotnika. — Lepega kandidata ima ljubljanska okolica!

Volilci so lahko prepričani, da jim bo dr. Breje za njih glasove ravno tako hvaležen, kakor je bil hvaležen dr. Šusteršiču za neštete dobrote. — Tak kandidat ne zasluži drugega, nego da ga volilci dezertirajo in ga prisilijo, da tudi on dezertira v zaslužno pozabnost.

V spomin mlademu prijatelju † Andreju Kajdižu.

Bilo je leta 1918. ob preobratu. Takrat so svojo zmago slavile tudi vse orgije sovraštva in maščevalnosti. Gorje mu, kdor je imel takrat sovražnike! Ob času one svobode — revolucije se je lahko maščeval. In kdo je brez sovražnika? Zlasti, če je v javnosti, ali vsaj kak malopomemben predstojnik. Nič ni lažje kot nahujskati ljudstvo s to ali one parolo proti svojemu neljubemu so-državljanu. In tako je bilo tudi v Kranjski gori. Tam je imel seveda tudi župnik svoje nasprotnike. Zato je bila takrat prilika maščevati se nad njim. In gotovi elementi so naščuvali množico, da je šla razgrajati pred župnišče in preganjati župnika.

In takrat se je blagi pokojni Andrej izkazal kot dober, blagosrčen kaplan napram svojemu preganjanemu predstojniku. Ni se ustrašil mase. Brez strahu je stopil med nahujskano, razgrajajočo množico ter očital krivico, ki jo dela svojemu duhovnemu očetu — župniku. — In potem je spremil, kakor more spremiti le dober sin svojega očeta, potrtega župnika v Ljubljano, ter na višjem mestu zanj zastavil moško besedo v njegovo obrambo. Da, g. Andrej ni sledil veljavni in protežirani metodi nagajati svojemu šefu..., ne, on je umel in v dejanju izvrševal četrto božjo zapoved tudi kot kaplan napram svojemu župniku, kar je danes žalibog redko in je mnogim ljubši nemir v domači hiši. Kaj potem, če trpi morala... če trpi vera? Lahko je umeti, da si upa dandanes nastopiti mladi gospod javno proti svojemu župniku, ker ima zaslonbo na višjem mestu.

Gospod Andrej pa je bil tudi zelo ponižen! Še se ga spominjajo v Smledniku kot gorečega vzglednega duhovnika v cerkvi in v šoli. Ravno tako v Kranjski gori. In kaj naj pišem šele o njegovi zadnji službi v Smartnem? — V lepi harmoniji je živel s svojim župnikom in s farani, zelo so ga vsi ljubili in spoštovali.

Blagi Andrej! — mlad si nas zapustil, mnogo dobrega si storil s svojim vzgledom, zato pa uživaj za Tvoje delo večno plačilo nad zvezdami!

NARODNA LJUDSKA STRANKA.

n Skladi NLS. Izvršilni odbor NLS je ustanovil dva sklada: 1. tiskovni sklad NLS. Ta sklad je namenjen za vzdrževanje naših listov „Ljudskega dnevnika“ in „Ljudskega tednika“. Požrtvovalnost nekaterih naših ljubljanskih somišljenikov je preskrbela za začetek. Toda misliti moramo naprej in skrbeti za to, da naš tisk ne le izide, temveč tudi ostane. V ta namen je treba, da vsak somišljenik kaj žrtvuje po svojih močeh. Tudi najmanjši donesek je dobrodošel. Sicer pa smo ustanovili temeljne kamne po 50 Din. Kdor daruje en kamen, plača 50 Din. Trdno pričakujemo, da bodo imovitejši somišljeniki darovali po več kamnov, po 5, 10, 20, 50, 100 kamnov it. l. Meje ni nobene, ne na zgoraj in ne na spodaj. Vsak dar je pa prostovoljen in je tedaj resnična zasluga za ljudsko stvar. 2. akcijski sklad NLS. Ta sklad služi organizacijskemu in propagandnemu delu NLS. V podrobnem ima ta sklad služiti vzdrževanju strankinega tajništva, kritju poštnih, potrebnih potovanj za organizacijo in propagando stranke, letakov in drugih tiskovin, izvzemši onih, ki spadajo v področje tiskovnega sklada. Umevno je da bodo ti stroški veliki, osobito v času volitev. Apeliramo torej na največjo požrtvovalnost somišljenikov. Doneski za oba navedena sklada se začasno pošiljajo na uredništvo „Ljudskega dnevnika“, Ljubljana, Breg 12. K vsaki denarni pošiljki je treba pripomniti, za kateri sklad je namenjen.

Lepo uspela shoda »Narodne ljudske stranke« v Belokrajinu.

SHOD V ČRNOMLJU.

Pretečeno nedeljo je priredila Narodna ljudska stranka v Črnomlju veljavni shod, ki se je sijajno obnesel.

Shod je otvoril sklicatelj in nosilec liste NLS dr. Šusteršič, kateremu je podelil soglasno izvoljeni predsednik g. Geselj takoj besedo.

Dr. Ivan Šusteršič je omenil, da je vesel, ker je pripomogel, da teče skozi Črnomelj glavna prega.

Skrinjica Narodne ljudske stranke na Kranjskem je tretja — 3.

Govorniku ni bilo usojeno sodelovati pri zgradbi naše domovine po prevratu, a zasledoval je razvoj z vso ljubeznijo do domovine. Od nikogar ne zahteva, da voli z NLS, kajti vsakdo naj voli po svojem prepričanju, ker gre za stvar ljudstva.

V naši državi je veliko nezadovoljstva, vsled česar je treba veliko dela, da se doseže zopet zadovoljstvo in zdrave razmere, za to je pa treba ljudskega dela, kajti ljudstvo ostane, vse drugo pa je izpremenljivo. Javne razmere urediti je treba tako, da pride ljudstvo do samoodločbe in samouprave.

Po prevratu smo dobili pravice političnega naroda, a gospodje, ki so se polastili vlade niso vprašali ljudstva za njegove želje, marveč so delali, kar so sami hoteli. Posledice čutimo še danes.

Pred vsem moramo urediti finance tako, da bomo lahko živeli, kar danes ni mogoče, ker ima država velik deficit, katerega niti z visokimi davki ne more kriti in ker draginja raste in vrednost denarja pada.

Posnemati moramo Francijo pod Colbertom, ki je rekel, da bogastvo obstoji v zlatu, katerega se mora dobivati od zunaj s tem, da se veliko izvozi, a malo uvozi, da se ustanovljajo šole, povzdigne kmetijstvo in industrija ter krijejo vse potrebščine z domačimi izdelki. — Na tej podlagi je postala Francija bogata.

V Jugoslaviji imamo pogoje za razvoj mogočne industrije, a iniciativa za to mora iziti od vlade.

Žalibog nimamo pravih moči, ki bi znali urediti naše razmere, kajti za to je treba velike državniške in zlasti gospodarske modrosti.

V demokratski državi je vsakdo soodgovoren za vse, kar se v državi godi, zato naj si volivec ogleda može, katerim hoče zaupati in od katerih pričakuje, da ima potrebne zmožnosti.

Glavno je, ne blagor posameznika ampak splošni blagor, za to je samo delo, kar ustvarja moč ljudstva in naroda.

Država mora štediti. Kar danes opravi 20 ministrov, bi storilo isto 7—9. V javnih službah je preveč osebja, ki naj se skrči, res bo imelo več posla, a naj se bolje plačuje.

Uprava bodi kolikor mogoče jednostavna, vsled česar naj se posameznim oblastim odkaže večje območje, da sami zamorejo reševati zadeve svojega okraja in ne bo treba za vsako malenkost odločbe iz Beograda.

Sedanja država je zgodovinsko dejstvo in vsakdo, ki pravi, da jo bo prevrnil je fantast.

Dr. Šusteršič je končno naglašal, naj voli vsak po svojem prepričanju, tako, da služi oddana krogljica javnemu blagru. Ne smemo živeti v osebnem hujskanju in častikraji, ker bomo sicer le v zasmeh drugim narodom. Z delom za ljudstvo stojimo in pademo. — Govor dr. Šusteršiča je napravil globok vtis.

Nato je govoril Radešček, bivši urednik pokojne »Sedanjuste«, ki je pogreval »Slovenčeve« in »Domoljubove napade na dr. Šusteršiča — toda brez uspeha.

Kandidat NLS g. Škrbec je v svojem govoru odbil napade na dr. Šusteršiča. Slovenski narod ima pravico do vlade in samouprave. Še bolj važno pa je, da zahtevajo volivci od poslancev obračun, kam gre ljudski denar.

Do samouprave, vlade in sodelovanja pri vseh oblastih ljudstvo ne bo prišlo s hujskanjem ampak s treznim delom.

Vsem je znano, da je nekdanja SLS pod vodstvom dr. Šusteršiča gradila ceste in ljudstvu koristne naprave. Zatorej poziva tudi danes na delo za splošni blagor. — Volivci naj volijo po svojem prepričanju, vendar naj zahtevajo od poslancev od časa do časa obračun.

Poslušalci so vsi odobraval izvajanje ga. Škrbea.

Dr. Šusteršič je zavrnil Radeščkove očitke. Naglašal je, da je bila SLS, katero je vodil nad 25 let vsa druga kot danes. Razsula se je. Nečuvno pa je, da se po štirih letih očita njemu, da je odšel iz Ljubljane, ko bi ga najbolj rabili, ko je vendar splošno znano, da je bilo ljudstvo zoper njega nahujskano in bi ga ubilo.

SLS je izdala sedaj brošuro: »Sodite po delih«. Očlovek bi mislil, da naštevajo v njej svoja dela — kako pač, ker niso ničesar dosegli in to tudi ne kot ministri.

Voli naj vsak po svojem prepričanju, a pametno, tako, da se volivcem ne bo zgodilo, kakor tistim, ki so se prišli pritoževati zoper svojega župana. Dobil je namreč po naročilu dotičnega kneza vsak 25 batin. Na vprašanje zakaj jih kaznuje so dobili odgovor: »Za to ker ste župana sami dvakrat volili.«

Kandidat NLS g. Zajc je v svojem govoru govoril o državni upravi in o razmerah, v katerih žive državni nametščenci, kajti krušno vprašanje je danes prvo in ljudstvo ne zahteva dru-

gega nego primernih življenjskih pogojev.

Končno se je oglasil še dr. Malnerič, kandidat radikalne stranke, katero je zagovarjal in priporočal brez uspeha.

Po končanem govoru ga. Škrbeca je predsednik zaključil zborovanje.

Radešček je sicer stresal še nekaj sitnosti, a poslušal ga ni nihče, kakor tudi ne zagovornika dr. Koroščevih svilenih nogavic iz Amerike. Dr. Brejčevih žrtev na Zaloški cesti, zapravljenih avtonomije in drugih dobrih del SLS.

Ljudstvo se je zgražalo nad surovostjo agitatorjev SLS, pač pa se pohvalno izjavilo o pravnem in treznem nastopu zastopnikov NLS.

Poročilo v ponedeljkovem »Slovenec«, o tem shodu je torej popolnoma zlagano.

SHOD NA VINICI.

Popoldne je imela NLS shod na Vinici, ki je bil isto tako zelo dobro obiskan. Poštili so ga tudi pristaši Radičeve republikanske stranke.

Dr. Šusteršič kot sklicatelj je vodil shod, ker mu je bilo soglasno poverjeno predsedstvo in je v svojem govoru pozdravil brate Hrvate in naglašal, da nova NLS hoče delati za ureditev razmer v državi, da bo ljudstvo zadovoljno. On ne obljublja ničesar, ker delo in ne obljube je merodajno.

NLS stoji na stališču samouprave in samoodločbe.

Treba je kompromisa med vsemi tremi narodi v Jugoslaviji in ureditev gospodarskih razmer. Brez dobrega državnega gospodarstva ni mogoče dobrega narodnega gospodarstva. Krivica je bila, da se je krona zamenjala 1 : 4. Prvi činitelj v državi je kmet, a treba tudi močne industrije, da zmore velikih davkov. Bodočnost in zboljšanje razmer pa je le v skupnem smotrnem delu.

Kandidat g. Škrbec je naglašal, da zahtevamo svobodo za vse tri narode, ne agitiramo niti za republiko niti za monarhijo, kajti hujskanja je že preveč. V delu je rešitev, kakor bomo delali, tako bomo živeli.

Kandidat Radičeve stranke Maljavec je naglašal, da je treba upoštevati voljo naroda.

Po sklepni besedi ga. Škrbeca, ki je ugotovil, da se je baš na tem shodu pokazalo, kako zna ljudstvo ceniti svobodo, se je lepo uspeli shod zaključiti. Dr. Koroščevi agitatorji so zopet pokazali, da jim je dostojnost nepoznana.

Naša skrinjica na Kranjskem je tretja — 3.

+ Izjava. »Slovenec« z dne 28. febr. št. 47. ima med »Političnimi vestmi« pod naslovom »Šusteršičeve metode« tudi to-le: »Samo enega ne bo mogel utajiti (namreč Šusteršič), da je njegov okrajni kandidat Janez Jereb podpisal kandidatno listo le prisiljen...« — Na to izjavljam: Nikakor ni res, da bi bil podpisal kandidatno listo le prisiljen. Kdo bi me bil pa prisilil? Samo eden je vedel za ta moj korak. Ta bi me nikakor ne bil mogel prisiliti, če bi me bil tudi hotel. Pač me je k temu nagovarjal, ker sam od sebe bi jaz ne bil šilil v ta vrvež, kakor sili Brodar. — Nagovarjanje pa še ni sila. — Pa tudi nagovarjal me ni oddaleč toliko, kakor me je 24. februarja Brodar, naj kandidaturu umaknem; ali pa njegov oproda šenčurski Makovec, ki me je plašil s tem, da mi bode prišla razbujati in nastala cela revolucija, če se ne odpovem. — Ako sem pri taki nadležnosti, ki je mejila na pravo nasilje, izustil kako besedo, ki jo sedaj razlagata po svoje, da mene sramotita, naj izve vsa javnost, kamor sta ona prva raznesla privaten razgovor v moji hiši, še to-le: Tudi če bi bil po onem razgovoru mislil ustreči njuni zahtevi, me je ta misel popolnoma minula, ko sem prebral skrajno žaljivo in surovo pismo, ki mi ga je pisal Brodar iz Belgrada in sem ga jaz šele dan po tem razgovoru prejel. Imam pa že raje »Šusteršičeve metode« kakor pa Brodarjeve ali Makovčeve. — V Praprotni Polici, dne 4. marca 1923. — Janez Jereb l. r., župan v Velesovem.

+ »Slovenec« se za svojega dr. Brejca silno jezi, ker je dr. Šusteršičev shod v Črnomlju tako dobro uspel, med tem, ko se dr. Brejca v Črnomlju na kak shod niti pokazati ne upa. Črnomeljčani namreč tega gospoda zelo dobro poznajo in se že naprej smejejo tistim, ki ga bodo volili v ljubljanski okolici. Volil ga bo pa vsak, kdor bo oddal svoj glas za SLS.

+ Dr. Brejca, ki je na shodu v Št. Vidu blatil dr. Šusteršiča, jo je temeljito izkupil v »Ljudskem dnevniku«, in se vsled tega sedaj neverjetno razburja. Kakšna firma je dr. Brejca, sledi najbolje iz tega, da ga niti v SLS noben človek ne mara. Segli so po njem le v sili, ker jim manjka potrebnih ljudi. V prihodnji številki bomo prinesli nekaj prav zanimivih anekdot, iz

katerih je razvidno, kaj lahko pričakujejo volivci od koroškega junaka dr. Brejca.

+ Uganko, ki smo jo stavili »Domoljubu« že pred štirinajstimi dnevi, gospodje nočejo in nočejo rešiti. Damo jim še teden odloga, mogoče da jo vseeno rešijo še zadnji trenotek. Če pa le ne bo rešitve, jim bomo pa prihodnjič nekoliko pomagali.

INOZEMSKÉ VESTI.

* Novi škof za Trst. Kakor se čuje iz Rima je sedanji škof dr. Bartolomassi imenovan za škofa v Pinerolu, vsled česar bo za škofa za Trst imenovan mons. Celso Constantini, apostolski delegat na Reki.

* Avstrija dobiva kredite od povsod. Po izjavi guvernerja švedske državne banke je sklenila švedska vlada prevzeti garancijo za 1 milijon angleških funtov kredita, ki naj se določi Avstriji. Emisija ali večji znesek v čistem se izda v švedskih kronah. Za eno polovico emisijske svote garantira švedska državna banka, za drugo polovico pa konzorcij privatnih bank. Z ozirom na malo svoto se ne razpiše javna emisija.

* Nepriljubljenost Ljenina. Dne 28. februarja so se delavci zbirali v velikih masah pred moskovskim Kremlo, kjer so demonstrirali proti Ljenu. Slišali so se kliči: Doli z novim carjem itd. Ljudstvo je nejevoljno radi naklonjenosti Ljenina gospodarskim krogom, ki zahtevajo revizijo zakonov socialno gospodarskega značaja. Potolažila sta množico šele Radek in Kalenin, ki sta izjavila, da so vse te in enake vesti neosnovane.

* Neznosna draginja v Poljski. Iz Varšave poročajo o neprestanih nemirih prebivalstva, ki ne more več zdrževati navala draginje. Tekom dveh mesecev so se cene za nad 100 odstotkov povišale. V tekstilnem središču Lodžu so se izvršili zadnjega februarja kar štirje bombni atentati na znane veletrgovce, ki neprestano navijajo cene. Atentate povzroča tajna organizacija, ki je proglasila boj za življenje in smrt proti vsem oderuhom in verižnikom. Justično ministrstvo je ustanovilo posebno sodišča proti navijalcem cen.

* Mezopotamske železnice. Iz Londona poročajo, da namerava angleška vlada odstopiti svoje železnice v Mezopotamiji domači vladi, ki bi naj prodala železnice zasebnim družbam. Angleška vlada zahteva le povrnitev stroškov, ki znašajo 3 in pol milijona liber.

**Naročajte in razširjajte
„Ljudski tednik“!**

— **Dr. Ivan Šusteršič**, načelnik Narodne ljudske stranke, sprejema stranke v običajnih uradnih urah v pisarni odvetnika dr. Ivana Benkoviča na Miklošičevi c. št. 6, I. nad. (poslopje Ljudske posojilnice).

— **Umrl** je 2. tega meseca zlatomašnik Karel Klinar, vpokojen ekspozit, ki je bival zadnji čas v Ribnici. Pokojni je bil roj. 4. nov. 1836 v Tržiču, v mašnika posvečen l. 1863. Letos bi obhajal biserni jubilej mašništva, a ga je smrt po dvanajsturni bolezni prehitela. Služboval je kot kaplan na Jesenicah in v Košani, nato je bil 6 let kurat v Šturiji na Vipavskem. Bil je 40 let duhovni oskrbnik v božjepotni cerkvi pri Novi Štifti. Glazbeno nadarjen se je tudi bavil z godbo do zadnjega, dasi sta mu vid in sluh docela opešala. Na harmonij je igral še v sredo popoldne. Kot komponist-samouk se je proslavil z znano pesmijo »Le enkrat bi videl...« — Pogreb bo v ponedeljek v Ribnici ob polenajstih dop. — R. i. p.!

— **Predčasen odpust od vojakov.** Vojno ministrstvo je odredilo, da se vsi oni aktivni vojaki, katerih rok poteče 15. junija, odpuste že 15. marca.

— **Srečko Magolič.** Dne 1. marca je slavil g. Srečko Magolič, ki je sedaj vodja Zadružne tiskarne, 50 letnico svojega tiskarskega poklica. Dolga so ta leta in v naših časih je malo ljudi, ki bi ostali svojemu poklicu zvesti toliko let. Še manj pa je takih, ki bi se s tako vnemo posvečali tudi drugim poklicom in kot samouki dosegli take uspehe kot jih je dosegel slavljeneec g. Srečko Magolič. Zato je treba res velike nardarjenosti, vztrajnosti in pridnosti. Magoličevo življenje kaže tako mnogoličnost in pestrost, da ji je v sodobnem svetu težko najti primere. Udejstvoval se je in se še udejstvuje kot izboren slikar, kot umetniški fotograf in kot pisatelj. — Kljub svojim trinšestdesetim letom je še vedno svež, poln veselja do dela in življenja. Naj ga nam Bog ohrani še mnogo let!

— **Policijsko ravnateljstvo razglaš**a: Ker stojimo tik pred volitvami v narodno skupščino, opozarja policijsko ravnateljstvo znova na določila § 23 tisk. zak., glasom katerega je nalepljenje lepakov dovoljeno samo na krajih, ki so oblastno nalašč v ta namen določeni; nedopustno pa je vsako tako lepljenje na raznih javnih kakor privatnih poslopih in napravah. — Ker so pri zadnjih občinskih kakor tudi prejšnjih volitvah posamezne stranke

z agitatoričnimi napisi in nalepljenjem lepakov hudo poškodovale razna poslopja in celo posamezna volišča, se objavlja, da bo policijsko ravnateljstvo pri predstojajočih volitvah vsako poškodbo tuje lastnine, za katero je odgovorna poleg storilca tudi politična stranka, po katere nalogu, oziroma v katere interesu se je izvršila, najstrože zasledovalo.

— **Ponesrečenje otroka.** Te dni se je igral sinček rudarja Pungerška iz Hrastnika v sobi na mizi. Ker ni bil pod nadzorstvom, je padel z mize na štedilnik in zadobil take opekline, da jim je tekom ene ure podlegel.

— **Pašić v Ljubljani.** Večkrat je bilo že čitati, da pride ministrski predsednik g. Pašić tudi v Ljubljano. Sedaj pa se poroča, da je g. Pašić opustil ta namen. Koliko je na tej vesti resnice, bomo v kratkem videli.

— **Železničarska stanovanja v Zagrebu.** Zagrebško železničarsko ravnateljstvo bo na spomlad zgradilo dve trinadstropni hiši za stanovanja poduradnikov in pomožnega osebja. Kljub temu bo treba za železničarje v Zagrebu, ki stanujejo v vagonih, še najmanj 250 stanovanj.

— **Dobro je pogodil** neki kmet iz sarajevske okolice, ki je moral 1915 leta k vojakom. Pri »Zemaljski banki« v Sarajevu je naložil 6000 K v zlatnikih in si izgovoril, da se mu mora založeni denar tudi v zlatnikih vrniti, kar mu je banka tudi potrdila. Ko se je leta 1918 vrnil domov, je zahteval izplačilo naložene gotovine, ki je narastla na 9000 K. Banka je hotela izplačati ta znesek, a ne v zlatu. Pravda, ki je nastala, je končala za kmeta ugodno in mu je morala banka izplačati 500.000 Din ter poravnati vse pravdne stroške.

— **Komitaška nadlega na bolgarski meji.** V Beograd prihajajo redno poročila o neprestanih vpadih bolgarskih komitadžijev v naše ozemlje. Naše ljudstvo radi tega veliko trpi, ker si posamezniki niso nikdar svesti življenja. Te dni se je zbrala ob meji pravcata vojska, broječa 1500 mož, ki se je porazdelila na posamezne oddelke, da napade na več krajih obmejna sela. V svrhu obrambe je naša vlada poslala na mejo večje število vojaštva, ki ima nalogo ščititi naše ljudi. Bolgarski komitaši imajo dobro organizirano špijonsko službo, ker imajo tostran meje nebroj tistih pripadnikov, ki jih o vsakem ukrepu naših oblasti redno informirajo. Naša vlada bi morala z energično roko poseči vmes in z ostrimi

mi odredbami napraviti red, da se ustvarijo na našem jugu že enkrat redne razmere.

— **Invalidska knjižnica.** Udruženje vojnih invalidov namerava ustanoviti v Beogradu svojo lastno veliko biblioteko.

— **Visoka starost.** Pred nekaj dnevi je umrl v Cetinju kmet Djordje Burašković v visoki starosti 116 tih let. Zapustil je okrog 60 potomcev, sinov, vnukov in pravnukov. Boril se je skoro v vseh bojih, ki jih je imela Črna gora v 19. stoletju.

— **Kaznovana požrešnost.** Vdova Štefanović iz vasi Petinje, je bila povabljen na gostijo k svoji sestri. Ker so bile na mizi na izbiro velikanske množine dobrih jedi in pijače, si je vsega privoščila v taki meri, da je vsled tega umrla.

— **Iz žalosti radi izgube hčerke šla** v smrt. Milici, vdovi Stevana Nešića, je pred kratkem umrla edina hčerka. Uboga mati ni mogla preboleti te izgube in si je sama končala življenje.

— **Izgredi v volivni borbi na Hrvatskem.** V Čukovcu in Belfanu bi imeli biti te dni shod Radićeve stranke. Kmetje so v ta namen postavili slavolok. Prišli pa so nacionalisti, ki so pričeli žagati stebre slavoloka. Ko so hoteli kmetje to preprečiti, so pričeli nacionalisti nanje streljati z revolverji ter težko ranili enega kmeta, drugega pa lahko.

— **Lakota v Črni gori.** Iz Črne gore poročajo o strašni lakoti, zlasti v savinačkem in gorskem okraju. Ljudje umirajo od glada, ker je zmanjkalo tudi repe, s katero so se ljudje zadnje čase hranili. Oblasti so brzojavno opozorile notranje ministrstvo na te razmere. Notranje ministrstvo je zahtevalo od ministrstva za socialno politiko, naj ukrene nujne korake, obenem pa je bilo brzojavno odrejeno upravi skladišča živil, naj takoj razdeli živil v vrednosti milijona dinarjev.

— **Poneverjenje v železniški upravi.** V Cetinju so zaprli inspektorja ministrstva za promet Frana Matića, ki je poneveril 150 do 200.000 dinarjev na škodo železniške uprave.

— **Brezposelnost v Sarajevu.** V Sarajevu je okoli 500 delavcev brez posla.

— **Čevlje kupite od domačih tovarov.** Peter Kozina z znamko Peko, ker so isti priznane najboljši in najcenejši. Glavna zaloga na debelo in drobno Ljubljana. Breg št. 20, ter Aleksandrova cesta števil. 1.

Dopisi.

Naša skrinjica na Kranjskem je tretja — 3.

d Naše geslo je Resnica in Pravica! Iz ljubljanske okolice nam piše župnik: Pregovor pravi, da resnica v oči bode. Res je to. Pa bode tudi pravica. Bile ste doma v Sloveniji — ali če hočete po starem — na Kranjskem v tisti nekdanji srečni deželi, kjer je naš kmet in delavec srečen jedel svoj kruh in zabeljene žgance in bil s svojo družino pošteno oblečen. Resnica in pravica sta bili doma v bajti in na gruntu — pri kmetih in v mestu. Pa je prišel dr. Korošec na Kranjsko in vzel vso oblast v roke ter pregnal obe iz kranjske dežele. Stari zagovornik kmečkega in delavnega stanu »Domoljub« je izbrisal svoje geslo, ga zatajil in izdal. Dom je izdal Korošec l. 1919 in 1920, ko je bil minister v Belgradu. Takrat je Kranjce, Štajerce, Korošce in Primorce prevaril za ogromno narodno in materialno premoženje. Vero je zatajil, ko je podpisal protiverski turški zakon. Resnice in pravice ni bilo več v deželi — zato pa je bil gospod Korošec železniški in trgovski minister in — o čem domovine! Domovina brez pravice in resnice je Korošev ideal! Sedaj vse godrnja in zabavlja, zdihujejo Primorci in Korošci, bolj kot kedaj in če v Celju in Mariboru vstajata Orjuna in Protiorjuna — zakaj vse to? Ker je Korošec napravil avtonomijo, prodal pravico in zabarantal resnico. Danes vlada hinavščina, laž — ker je Korošev štab nagnal mlade gospode v boj proti obema. — Ko je bil Korošec minister, so vpeljali po postajah srbščino, zdaj bo pa zato odgovoren Šusteršič! Kot minister se je dr. Korošec bal slovenskih fantov, zato je potrdil srbski zakon in poslal slovenske fante v Makedonijo in med Arnaute — zato bo sedaj najbrž tudi dr. Šusteršič odgovoren. Kot minister je dr. Korošec kupil »žajfe in štrumpanteljne« in napravil milijone zato pa sedaj le po dr. Šusteršiču, da svet tiste »nedolžne« kupčije pozabi. »Slovenec« in »Domoljub« pa bosta o dr. Šusteršiču lagala naprej — če pa bomo mi povedali resnico — potem pa joj! Seveda: resnica in pravica bode ta gospoda v oči.

d Kako smo na Dobrovi za 10 let izgubili »Mlekarsko zadrugo!« Letos bo menda poteklo 20 let, odkar je pokojni nad vse požrtvovalni posestnik Fr. Oven izpod Smreke ustanovil za našo občino toliko potrebno »Mlekarsko zadrugo«. Ustanovil jo mož ni iz osebnih sebičnih namenov, ker te-

ga on ni poznal. Bil je značaj, kakršni so danes redki. — Dobro se še spominjam, ko sem še kot mlad fantič hodil v šolo, s kako vneto in požrtvovalnostjo je delal kljub takratnim mnogim starokopitnežem, ki so ga pri tem delu bolj ovirali nego podpirali. Toda mož ni odnehal. Zavedal se je predobro velikega pomena, ki ga bo imela tukajšnja mlekarna ne samo za njene zadržnike, ampak za kmete cele ljubljanske okolice. Kajti zadruga je od ustanovitve pa do svetovne vojne ves čas s prav dobrim uspehom, pod spretnim vodstvom brata g. Ovna, izvažala mleko v Trst in je s tem veliko pripomogla k poštenjšim cenam na domačem trgu. Ta zavest mu je pomagala do je-klene vstrajnosti, da je kljub premnogim oviram spravil »Mlekarsko zadrugo« k življenju. — Preteklo bo od takrat že 20 let, in Ti naš blagi do-brotnik, počivaš v hladnem grobu, v katerega Te je spravila Tvoja požrtvovalnost, Tvoja ljubezen do soto-varišev, nas nekdanj tako izkorišča-nih okoliških kmetovalcev... Za Tvoja dela uživaš plačilo pri Bogu! — Naša dolžnost pa je, da Te ohrani-mo v hvaležnem spominu, dokler bo obstajala mlekarna — plod Tvo-jega nesebičnega dela. — In če bi prišel danes njen ustanovitelj pogledat svoje delo!! — Zadruga, ki je bila pred vojno poseben blagoslov za male, kakor za večje posestnike, je postala danes po krivdi sebičnih in za gospodarsko povzdigo našega kraja popolnoma nesposob-nih mož — žrtev kapitalistične »Gospodarske zveze«, ki je postala prava izžemalka nas revnih malih posestnikov. (Op. uredn. Kje pa naj bi sicer jemali eseslarji milijone, ki jih porabijo za svojo agitacijo? Požrtvovalnih ljudi SLS nima, treba toraj izžemati reveža — to je jasno.) Kakor mora, ki duši in tlači človeka v spanju k tlom, tako tlači tudi danes našo zadrugo tista nesrečna pogod-ba, ki se je vključ odločnemu prote-stu zadržnikov, toraj z osebno od-govornostjo »otovih mož, napravila za dobo deset let z »Gosp. zvezo«! Po njihovi odgovornosti je danes kapitalistična »Gospodarska zveza«, vsled »velike« zasluge, da nam je spravila stroje zopet v obrat — naš gos-podar in narekovalec cen! Druge pametnejše poti si pač niste mogli izmisliti!! — Razmere, ki vladajo danes v naši mlekarni, so nam v jasen dokaz, kaj hočejo mo-žje »Slovenske ljud. stranke«, ki so

danes delničarji »Gosp. zveze« na-praviti iz nas ubogih kmetov, ma-lih posestnikov. Nekaj dokazov: Ko je v jeseni l. 1922 pričela mlekarna z obratom, je plačevala liter mleka brez razlike po 7 kron, medtem ko je bilo mleko v Ljubljani po 12 kron. Novim gospodarjem se je zdelo, da imajo pri svojem »napornem delu« preveč dobička, zato so sklenili — prav gotovo v našo korist — cene preurediti in sicer na ta način, da se bo plačevalo mleko po % tolšče. »Strokovnjaško« so toraj odločili ce-no enemu % tolšče na K 2.20 in do-datek K 2.—K vsakemu litru. Tako smo dobili za liter dobrega mleka s povprečno 3.30 % tolšče K 9.26, medtem ko se je mleko mnogo slabše ka-kovosti prodajalo v Ljubljani po 14 kron liter, ki pa je bila za mleko do-bre kakovosti (3.30—3.40 %) še ved-no mnogo prenilka v primeri s po-trebščinami, ki jih moramo kmetje kupovati. Kaj še, če bi upoštevali proizvodjalne stroške. Kako pa se je sicer plačevalo mleko, pa vemo naj-bolje tisti, ki smo bili primorani od-dajati dnevno male množine mleka zadrugi. Ko nam je bilo le preveč, smo milostno dosegli (menda po za-slugi g. Brica) ceno — K 11.50, brez razlike na množino tolšče, če tudi se splošno trdi da ima Zveza pri izvozu mleka in izdelkov skoro polovico do-bička. Kaj boste gospodje pri Slov. ljud. stranki rekli na to!? Ali ste res popolnoma zavrgli in pohodili ideje, ki so spravile k življenju »Gosp. zve-zo«, to nekdanj tako dobrodelno dr. Krekovo soc. gospodarsko ustanovo! Ali Vam res ni prav nič pri srcu bla-gor nas kmetov, za katere imate vedno, posebno pa ob volitvah, vse polno sladkih besed!? Po Vaših ta-kih in podobnih delih, ki jih opazu-jemo vse povsod, Vas pač mi kmet-je, ki uživamo Vaše dobrote, ne mo-remo soditi najbolje! Ali ste slepi, da ne vidite, da zalagamo zadrugo z mlekom večinoma sami mali revni posestniki, ki se danes vzdržujemo ob tej draginji izključno od teh ubo-gih kronic, katere prejmemo za mle-ko! Nam, ki ga donášamo, se pač ne izplača, da bi ga postavljali v Ljub-ljano, kjer je danes dnevna cena 16 kron za liter. — In Vi odbrani možje, ki ste v 10 letni dobi pohodili v bla-to geslo o samopomoči, ki bi moralo biti danes veliko bolj na mestu nego kdaj poprej, geslo o medsebojni sta-novski ljubezni in požrtvovalnosti, za katero je pred 15 leti legel v grob ranjki Verbojnov oče, oče naše mle-karne, ali ne čutite res nobene od-

govornosti za svoja nespametna dejanja?! In kakšna bo po Vaši krivdi šele naša bodočnost? Težak odgovor Vas še čaka! Človek bi se skoro zjokal nad Vašo modrostjo. —

Dobrovski kmet.

d Iz Sodražice: »Nehvaležnost je plačilo sveta«, je marsikdo vskliknil, ko je bral v zadnjem »Domo-ljubu« dopis iz Kočevskega okraja, v katerem se dopisnik usaja nad našim Bartolom, ker kandidira na listi dr. Šusteršiča. Zgražali smo se nad podlim dopisom, ker vsi poznamo Bartola kot globokovernega moža, ki malo govori, pa toliko več dela. Nismo pozabili njegovih zaslug, ki si jih je pridobil za razvoj kulturnega in gospodarskega napredka v naši občini. Že kot mladenič je ustanovil pevsko društvo, pod njegovim županovanjem se je prezidala šola, preuredilo župnišče, ustanovil je živinorejsko zadrugeter za mnogimi žrtvami nakupil svet in napravil ograje in hleve na zadružnem pašniku, ki je najboljši in najmodernejši v celi Sloveniji. Še dobro nam je v spominu njegovo ljudomilo postopanje z ubožci ter njegova pripravljenost pomoči vsakemu, ki je bil v potrebi. Zato mu tudi kličemo: Francelj, ko bi bil še ti v Sodražici, bi bilo marsikaj drugače, nego je sedaj. Gotovo bi se bili tudi že glasili novi zvonovi iz farne cerkve, kakor pri sosednih farah. Upamo, da se na podli dopis ne oziraš, mi pa ti bomo dne 18. marca izkazali svojo hvaležnost.

d Dr. Breje — razdiralec cest. — Iz Črnomlja nam pišejo: Z velikim začudenjem čitamo, da SLS kandidira v kmetiskem okraju ljubljanskega advokata in odstavljenega vladnega predsednika dr. Brejca. V našem okraju bi bila taka kandidatura sploh popolnoma nemogoča, kajti imenovani gospod je v našem kraju predobro znan kot brezobziren kapitalističen podjetnik, ki je iz zgolj sebičnih namenov svojega osebnega dobička razdril eno naših najlepših in najvažnejših cest: lepo deželno cesto, ki pelje iz Črnomlja proti Kočevju. To je bila res krasna cesta in v najboljšem stanju, dokler ni začel dr. Breje iz svojih kočevskih gozdov izvažati les na tovrnem avtomobilu. Cestni odbor ga je pozval, da plača za to cesto vničujočo porabo v smislu cestnega zakona primeren prispevek, a ta »prijatelj ljudstva« se je ustavil z vsemi advokatskimi sredstvi temu plačilu in mirno gledal propadanje ceste. Cestni odbor nima sredstev, da bi mogel cesto primerno zdrževati ob taki izvanredni zlorabi in ni

Skrinjica Narodne ljudske stranke na Kranjskem je tretja — 3.

upravičen, naložiti Belokranjcem izvanredne cestne naklade samo zato, da bi bogat spekulant na stroške ljudstva množil svoj dobiček. Tako je gospod Breje naprej razdiral cesto in jo popolnoma porušil, ker je cestni krov docela razdejan in se morajo pešci in vozniki z največjim naporom prerivati skozi razorano ilovno tam, koder je bila začasna po dr. Brejcu razbite deželne avtonomije lepa cesta. Že je oblast zaukazala Brejcu, da plača za cesto po 200 K za vagon za ves čas nazaj, a mož, ki je spravil mastne dobičke, se krčevito brani vsakega plačila. Na eni strani večkratni milijonar — na drugi revni belokranjski kmetje — težaki. Kako se more belokranjski kmet Nemanč tako spozabiti, da stoji njegovo ime na eni in isti kandidatni listi z razdiralcem naših cest? Po našem volivnem redu velja vsak belokranjski glas, ki se odda za listo SLS dr. Korošca, na kateri stojita Breje in Nemanč, posredno tudi za Brejca. Torej, Belokranjci, pozor, da ne pomagate k izvolitvi kapitalističnega razdiralca naših cest!

GOSPODARSTVO.

g Gnojenje koruzi. Marsikateri kmet ravna pri gnojenju koruze napačno, ker gnoji prepozno. Če gnojimo tik pred setvijo se hranilne snovi gnoja ne nahajajo v takem stanju, da bi jih mogle nežne poganjajoče korenice že vsrkavati vase in mnogo hranilnih snovi gnoja gre radi tega v zgubo, posebno pa dušika in baš tega potrebuje koruza ob pravem času največ. Če hočemo torej, da nam koruza dobro rodi, moramo gnojiti ob pravem času, ne tik pred setvijo, temveč v pozni jeseni ali v zgodnji pomladi. Če se ravnaš po tem pravilu se bo koruza bujno razvila in ti bo rodila obilo zrna. — Gnojenje tik pred setvijo povzroča predvsem pomanjkanje dušika, korenine ostanejo vsled tega šibke in namesto, da bi koruza bujno rastla, le hira. Če izruješ korenino take koruze, boš opazil na njej neštevilno uši, ki izsesavajo sok in tako onemogočijo uspešno rast koruze. Če pa ob pravem času gnojiš in če se vendarle pojavijo uši ob koreninah, ne bodo od daleka toliko škodovala, nego če gnojiš prepozno. Korenine imajo dovolj moči in vsrkavajo toliko

hrane, da premagajo škodo, ki jo povzročijo uši. — Pravi čas za gnojenje koruze je torej pozna jesen ali zgodnja pomlad.

g O dobrem semenu. Pomlad se bliža in skrajni čas je že, da si priskrbi kmetovalec dobra semena za setev. Čim boljše seme uporabljamo pri setvi, tem boljša bo letina. Iz slabega semena bo rastla le šibka rastlina, ki bo hiralala in bolehalala. — Semensko žito je treba vzeti z onega mesta, kjer raste najlepše in lepo enakomerno. Dobro je, če si jeseni dotično žito posebej požel in posebej shranil. Dobro seme nudi tudi tisto zrnje, ki se samo osuje iz klasja na podu, ker je to najtežje in najbolj zrelo zrnje. Seme dvomljive kakovosti je treba preizkusiti, če je še kaljivo. Položi 100 zrn na krožnik med pivni papir in poskrbi, da ostane papir vedno vlažen. Krožnik postavi nad štedilnik ali nad pečjo. Čez nekoliko časa poglej, ali se je kaj zrnje izkalilo, njihovo število znaša kaljivost semena v odstotkih. — Semenski krompir naj bo debel in težak, ker je kaljivost takega semena mnogo močnejša. Seveda mora biti tudi popolnoma zrel in lepo napet. — Semensko turšico je najbolje odbrati že jeseni na njivi. Vzemite storže, ki so zgodaj dozoreli in imajo dobro zdravo zrnje. Od tega izberite le najdebelejše, ta majhen trud nam bo ob novi letini obilno poplačan. — Tudi pri grahu in fižolu je treba izbrati samo najboljše zrnje, ki mora biti popolnoma zdravo in zrelo. Čim debelejšje je zrnje, tem lažje se bo ubranila nova rastlina raznim vremenskim nezgodam in boleznim.

g Sovražniki v žitnih shrambah. Mnogokrat se zgodi, da se nam žito v shrambah skvari in da ni potem za nobeno rabo več. Prodati ga ne moremo in tudi kot seme je manj vredno, ker je izgubilo velik odstotek svoje kaljivosti. Sovražniki naših žitnih zalog so razni metuljčki in črvički, ki se vgnezdijo med žitom. — Kako se jih pa ubranimo? Prvo in glavno sredstvo je tudi tu snaga! Brez snage ne boš nikdar ubranil svoje zaloge pred sovražnikom. Predno shraniš žito, moraš shrambo do dobrega osnažiti. Vse razpoke v zidu, na tleh, v tramovju ali kjerkoli, moraš zadelati in pomazati z apnom ali katranom. Posebno pa je treba paziti, da ni v kotih nobene snage in da zadelaš tudi tam vse razpoke. Če tako ravnaš, ne bodo našli sovražniki tvojega žita nobenega zimskega zavetišča in s tem si jih že skoraj premagal. Zelo dobro je tudi, da prebelimo včasih žitnico in da prime-

samo apnu nekoliko karbolne kisline. V tem slučaju je treba seveda čakati, da se žitnica do dobrega osuši, šele potem smeš v njej shraniti žito. — Spomladi in poleti je treba žito večkrat premetati in žitnico dobro prezračiti. Metuljčke je treba poloviti in uničiti. Če se pa pojavijo žužki, položi ovčjo kožo z volno navzdol. Pod kožo je toplo in kmalu se naberejo pod njo številni žužki, katere lahko potem uničiš v mešanici vode in petroleja. — Glavni škodljivci naših žitnic so črni ali žitni žužek, žitni molj in francoski molj. — Žitni žužek je približno $3\frac{1}{2}$ do $4\frac{1}{2}$ milimetre dolg hrošček temnorjave ali skoraj črne barve. Samica znese 180 do 200 jajc in jih odlaga v prav majhne luknjice, katere izdolbe s svojim rilcem v zrno. Čez par dni se izvali iz jajčka črviček, ki se hrani od zrna in ga tako razje, da ostane sama lupina. Čim gorkejša je žitnica, tem bolj uspeva črviček. Ker polagajo samice 4 do 5 krat na leto jajčka, so žitni žužki silno hitro množijo. Jeseni pa, ko pritisne mraz, se poskrivajo v razne luknjice in v razpoke zidovja ter tam prezimujejo. Škoda, ki jo lahko povzroči žitni žužek je ogromna, ne samo da izgrize nešteto zrno, temveč se včasih tudi zgodi, da postane žito snetljivo in vlažno, polagoma prične plesniti in koncem koncev ni za nobeno rabo več. — Žitni molj. Drugi nevaren škodljivec v žitnicah je žitni molj, to je metuljček, ki ima na srebrnih krilih črne pege. Pojavlja se v žitnici spomladi in poleti. Podnevi čepi mirno ob zidovju, a ponoči se zbudi in polaga jajčka na žito. Iz teh jajčk se razvijejo majhne gosenice, ki se hranijo z zrnjem in ga polagoma s pajčevino tako zapredejo, da najdeš cele klopčice skvarjenega žita. Jeseni se poskrivajo gosenice v razpokah zidovja, se zabubajo in spomladi izfrfota nov molj. — Francoski žitni molj je bolj redek. Tudi to je majhen metuljček s srebrnimi krili a brez črnih peg. Pojavlja se posebno na koruzi, iz jajc se izvalijo majhne gosenice, ki izjedo zrno a ga ne prevlečejo s pajčevino kakor navadni žitni molj. Na prostem zmese samica le enkrat letno jajčka, a v shrambi dva in celo trikrat. Sredstva proti škodljivcem smo navedli že popreje, ponovimo pa še enkrat, da je glavno sredstvo snaga v žitnici in da jo treba zadelati vse razpoke v zidovju.

BROBTINICE ZA GOSPODARJE IN GOSPODINJE.

gd Duh po plesnobi. Če diši vino po plesnobi, deni v sod na vsak hl $\frac{1}{2}$ kg bpkovega ali hrastovega oglja in pusti ga v sodu 6—8 tednov. Po preteku tega časa pretoči vino.

gd Kako hranimo prazne sede? Po uporabi moramo sod zažveplati, zabiti,

in ga na suhem hraniti. Pazi, da ni sod na vetrnem porstoru. Če se ravnaš po tem pravilu, ne bo vino nikdar dišalo po plesnobi.

gd Kako hranimo surovo meso? Nekateri gospodinje imajo navado, da pustijo ležati surovo meso delj časa na leseni deski. To je napak! Les vzame mesu ves sok. Radi tega je bolje, da soliš meso šele tedaj, ko ga rabiš, predno ga deneš kuhati ali peč.

gd Kako obvarujemo mleko, da se ne skisa. Položi v mleko list od brena, na ta način se ohrani mleko sladko celo poleti za več dni.

gd Kako čistimo pohištvo? Poglejmo najprej, kako in kaj dela mizar! Ko ima pohištvo zaželeno barvo, ga namažejo z oljem in voskom ter prevlečejo vse vkup s polituro, ki sestoji iz šelaka in špirita; špirit izpuhti in ostane tenka plast šelaka. Dober šelak da pohištvo lepo polituro, pohištvo se lepo svetli. Tako pohištvo pa je zelo občutljivo in prav lahko dobi kake madeže, dobiš od vode ali na kak drug način. Te madeže odpraviš s tem, da jih pokriješ z novo polituro, ki jo lahko kupiš v prodajalni. A tudi sami si lahko pripravimo to polituro. V steklenico denem nekoliko šelaka in naližemo toliko špirita, da je ves šelak pokrit. Steklenico pa moramo čez dan večkrat stresti ali raztopino dobro premešati, da se ves šelak raztopi. Z volneno krpicco, pomočeno v raztopino, drgnemo mesto, ki ga hočemo posvežiti. Pri tem je najboljšje, da drgnemo s krpicco v krogu. Tako izginejo madeži in pohištvo dobi nov blesk.

RAZNE.

r Skrivnosti »Doline kraljev«. Z mrzlično napetostjo bere svet o bajnih zakladih, ki jih odkriva angleški egiptolog v »Dolini kraljev« v bližini Leksorja v Egiptu. Vrhunec napetosti pa je doseglo odprtje tretje sobe, kjer leži v krasnem sarkofagu mumija kralja Tutankhamena, kateremu sta prisostvovala tudi belgijska kraljica in egiptovski podkralj. — Prva soba se je otvorila že pred kakimi štirinajstimi dnevi in se je izvršil ta čin z nekako svečano diskretnostjo v zavesti, da se moti mir mrtvecem, ki počivajo tu že nad 3000 let. Oficijelna otvoritev pa se je izvršila mnogo živahneje v prisotnosti mnogih visokih gostov in kinooperaterjev. Arheolog Carter je pričel odstranjevati pečate, ki so čuvali sarkofag faraona. Ko je bil narejen zadosten prehod, je stopila belgijska kraljica v temno sobo, katere stene so

obložene iz cedrovine in obite s suhim zlatom. Ko so bila nato otvorena mala vrata katafalka, se je nudil prisotnim diven prizor. Tla od vrat do stene so bila vsa posuta z prekrasnimi dragulji in zlatom, ki predstavljajo neizmerno vrednost. Med ostalim so se našle male omarice izgotovljene iz najlepših brušenih kamnov, o katerih eni, narejeni iz jaspasa, se meni, da je najlepša na svetu po delu in lepoti. V prostoru se nahaja še ena mala sobica, kjer se vidi cele kupe zlata in zlata gondola, na kateri naj bi se razveseljevala duša faraonova. Vesla te gondole so prislonjena v prvi sobi na katafalk, na čigar vratih sta naslikani dve boginji Isis in Nefitis, katerih naloga je, da čuvajo mrtvega faraona. Tudi v notranjosti katafalka se nahajata dva kipa obeh boginj, ki imata v znak žalosti povešene peroti, in sta podobni angeloma serafinoma. Kakor poročajo angleški listi, je lord Carnarvon za nekaj časa ustavil izkopavanje, da se tem temeljiteje pripravi za nadaljno delo. O tem bomo našim bralcem še poročali.

r Kakor poroča »Journal des Debats« je v departmanu Morbihau neka tridesetletna žena svojega moža, ki je prišel domov pijan, živega sežgala. Žena je bila predana sodišču.

r Svetovna telefonska statistika. Koncem leta 1920 je bilo na svetu preko 20 milijonov telefonskih stanic. Dolgost telefonskih vodov je znašala 52 mil. in pol angleških milj. Amerika poseduje skoro 70 odstotkov vseh telefonskih naprav, a Evropa 25 odstotkov. V Zedinjenih državah pride na vsakega osmega prebivalca ena telefonska stanica. O razširjenosti telefona v Jugoslaviji ne vemo ničesar.

r Brezžični telegrafski promet med Ameriko in Evropo je najbolj razvit v Nemčiji, ki ima 37 odstotkov vsega prometa. Anglija ima 32, Norveška 16 in Francija 15 odstotkov. Da ima Nemčija tako obsežen promet, sledi iz tega, ker je zgubila med vojno svoje podmorske kable. Podmorskih transatlantskih kablov je sedaj 15, a brezžičnih telegrafskih linij 5.

r Prebrisana opica. Na prav poseben način se je posrečilo spraviti na varno pred kračkim v Londonu nekega nevarnega zločincea. Dva zakonca, ki sta večerjala usodni dan zunaj, sta prišla o polnoči domov. V strahu sta opazila, da so vrata njujega stanovanja odprta na stežaj, v sobi pa je bilo vse v neredu. O vlomilecu pa ni bilo nikakega sleda in tudi ukročene opice, ki sta jo imela, ni bilo videti nikjer. Slednjič jo vidi gospodar, ko je stopal v drugo sobo, sede-

Skrinjica Narodne ljudske stranke na Kranjskem je tretja — 3.

ti pred zaprtimi vrati jedilne shrambe. Komaj je opica svojega gospodarja opazila, mu skoči nasproti, ga potegne za rokav in vsa razburjena kaže s šapico proti vratom jedilne shrambe. Gospodar se je oborožil z revolverjem in previdno stopil v shrambo. Našel je notri res nekega tujca, ki ga je za božjo voljo prosil, naj ne strelja. Nesrečni vlomilec je pri aretaciji pripovedoval gospodarju, kako ga je opica, ko je prestopil prag shrambe, pahnila naprej, nato pa brž zaprla vrata in zavrtila ključ, ki je tičal v ključavnici. Nato je stražila pred vrati, dokler se ni gospodar vrnil.

r Luther se je enkrat ob priliki nekega govora, ki ga je imel v letu 1540, izrazil, da razen človeka samo pes in krokodil lahko jokata, pa da so krokodilove solze povečini neodkritosrne in potuhnjene. Nikakega dvoma ni, da je verjel na to bajko. Srednjeveški naravoslovci so namreč učili, da krokodil pri požiranju svoje žrtve toči solze. Od kod je izvirala ta bajka, še danes ni razjasnjeno.

r Ustnice izdajo značaj človeka. Največkrat se sliši, da odseva značaj iz oči, da je oko ogledalo duše itd. Toda v nekem Angleškem listu beremo dobre nasvete dekletom, ki si izbirajo može. Bati se je takih mož, ki so jim ustni koti povešeni, kar znači zloben in nebrzdan karakter. Varovati pa se mora dekleta tudi takega ženina, katerega ustni koti zasukani preveč navzgor, kajti to je velik lahkoživec in lahkomisljen človek. Prav debele ustnice nosi okrutnež, debela in povešena spodnja ustnica izdaja pomanjkanje čuta dolžnosti. Samoljubni in vlastiljeljni ljudje imajo tanke in dolge ustnice. Dekleta naj si izberejo le može, ki imajo primerno debele in simetrično oblikovane ustnice z neznatno navzgor zaokroženimi ustnimi kosti.

r Self-made-man in politika v Ameriki. Stara ameriška tradicija, ki daje prednost tistemu, ki je »self-made«, se udeležuje tudi v življenju sedanjih ameriških ministrov. Prezident Harding se je rodil na farmi in je začel samostojno življenje kot tiskarniški delavec. Vice-prezident Coolidge je živel na očetovi farmi do 19. leta. Državni tajnik Hughes je sin revnega učitelja, vojni minister pa je kmetoval do svojega 17. leta. Franceski sinovi so bili tudi justični minister Harrych Daugherty, minister notranjih del Mr. Fall in poljedelski minister Henry O. Wallace. Minister dela je sin delavca v železarni in Hoover, trgovski minister, je sin kovača. Velika večina čla-

nov ameriške vlade je tedaj kmetijskih starišev ali pa starišev delavskega stanu, a niti enega niso šolali svoji, da bi poslal to, zakar jih je postavilo zaupanje sodržavljanih. Vidi se, da goje Amerikanci največje zaupanje do ene same visoke šole, to je do trde šole življenja.

r Hitrostni rekord v pisanju na stroj. Evropejski rekord v pisanju na stroj je dosegla neka mlada Angležinja, Miss Millicent Woodward. Piše tako hitro, kakor človek povprečno glasno čita in sicer 150 besed na minuto. To hitrost obdrži tudi pri pisanju z zavezanimi očmi. Miss Woodward dobiva najvišjo plačo, ki jo je doslej imela kaka strojepiska v Angliji, namreč 1000 funtov šterlingov, t. j. okrog 500.000 naših kron mesečno. Ob priliki tekme za mojstrstvo Evrope je dosegla 173 besed na minuto. Ta hitrost traja pri njej celo uro. Piše popolnoma brez napake in je tvrdka, pri kateri je uslužbena, zavarovala njene »dragoce« ročice za 5000 funtov šterlingov, t. j. v našem denarju 2.500.000 K.

r Pomanjkanje stanovanj in ljudska politika. Sedanja stanovanjska beda jako škoduje življenjski moči naroda, ker ovira zdravljenje raznih bolezni in pospešuje nove, kar more biti usodepolno za narod. Prenapolnjena in zamazana stanovanja vplivajo uničujoče na mladino, tuberkuloza kosi med njo. Taka stanovanja so kotišča alkoholizma, raznih kožnih in veneričnih bolezni in predvsem tudi nalezljivih. Pomanjkanje stanovanj ovira ustanavljanje in razvoj družin. Jasno je, da tvorijo le zdrave družine zdravo jedro države. Da pada število otrok in da so otroci mnogočlanskih družin telesno ali duševno zaostali, je v veliki meri kriva stanovanjska mizerija. Tudi nezakonski otroci so njen produkt. Ena prvih dolžnosti državnih krmilarjev je, da odpomorejo stanovanjski bedi in sicer iz narodno-gospodarskega in političnega stališča. Čim hujše je pomanjkanje stanovanj, tem bolj so preobložene bolnice, porodnišnice in sirotišča, tem bolj je vprežena privatna dobrodelnost, kar vzbuja le nevoljo in srd na vlastodržce in državo. Stanovanjski uradi bi morali pri nakazovanju stanovanj gledati na to, da spravijo v zdrava stanovanja pred vsem družine z otroci. Skrajni čas bi bil seveda, da prične država s širokopotezno gradbeno akcijo za svoje nameščence, ki jih pomanjkanje zdravih stanovanj najbolj tepe.

LISTEK.

Duše iz vlc.

Spisal Prosper Merimée. — Priredil F. Š. (Dalje.)

„Beživa zdaj!“ je zaklical don Garcia. „Zdaj ni več časa za zabavo. Adijo, moji ljubici!“

In potegnil je seboj dona Juana, ki je bil ves prepaden nad svojim junaškim dejanjem. Dvajset korakov od hiše pa se je don Garcia ustavil in vprašal tovariša, kaj je napravil z mečem.

„Moj meč?“ je vprašal don Juan in šele zdaj opazil, da ga ne drži več v roki... „najbrže sem ga popustil tam.“

„Proketo!“ je zaklical don Garcia. „In vaše ime je vdolbeno v ročaju!“

Tedaj sta že zagledala ljudi, ki so prihajali s svetilnicami in se zgriinjali okoli uniračočega. Z drugega konca ulice pa se je naglo bližala četa oboroženih mož, očitno obhodna straža, ki jo je priklicalo vplite godcev in hrušč pretepa.

Don Garcia je potegnil klobuk na oči, zakril s plaščem lice, da bi ga kdo ne spoznal, in se kljub nevarnosti preril do sredine zbrane množice v upanju na meč, ki bi sicer nedvomno izdal krivca. Don Juan ga je videl, kako suje na desno in levo, ugašuje luči in prevrača vse, kar mu pride na pot. Skoraj pa se je prikazal zopet. Z mečem v vsaki roki je bežal na vso moč in vsa obhodna straža je tekla za njim.

„Ah, don Garcia,“ je vzkliknil don Juan in zagrabil ponudeni meč. „Kako sem vam hvaležen!“

„Teciiva, teciiva!“ je kričal Garcia, »Držite se me! In če Vam pride kateri teh lopovov preblizu, ga potegnite, kakor da lovite ž njim.«

Oba sta torej začela teči z vse hitrostjo njune naravne ognjevitosti, ki jo je podžigala še bojazen pred gospodom koregidorjem, oblastjo, ki je postopala mnogo kruteje z dijaki kakor s tatovi.

Don Garcia je poznal Salamanako kakor svoj »Deus det.«* Spretno je zavijal krog vogalov ulic in dirjal skozi ozke drevorede. Medtem pa mu je nevesči tovariš le komaj sledil in sapa mu je že začela pohajati, ko sta na koncu neke ulice srečala skupino pohajkujočih dijakov, ki so prepevali in svirali na kitare. Brž ko so ti zapazili, da sta dva od njihovih tovarišev preganjana, so segli po kamenju, palicah in vsem.

* Kakor očenaš.

kar jim je bilo pri roki. Ali docela zasopli lokostrelci se niso hoteli spopasti, ampak so se previdno umaknili. Oba krivca pa sta se zatekla na kratek odpočitek v neko bližnjo cerkev.

Ker se ni zdelo donu Juanu ne dostojno niti krščansko, da bi stopil v hišo božjo z orožjem v roki, je hotel vtakniti meč v nožnico. Toda ta se je uprla in le s težavo je prodrla ostrina vanjo; skratka, spoznal je, da meč, ki ga je držal v roki, ni njegov: don Garcia je pograbil v naglici prvega, ki ga je našel na tleh, a ta je bil mrtvečev ali pa enega njegovih pomagačev. Težak slučaj. Don Juan je opozoril na to prijatelja, ki se ga je naučil ceniti kot dobrega svetovalca.

Ko je to neprijetnost odkril donu Garcii, je ta mršil obrvi, grizel ustnice, mečkal rob klobuka, hodil sem in tja. Dona Juana pa so mu-

čili žalost, nemir in kes. Po četrtnem razmišljanju ga je prijel don Garcia za roko in mu dejal, ne da bi mu v svojem vitežkem okusu le enkrat opovrgel, zakaj je izpustil meč iz rok:

»Pojdite z menoj, vaša stvar je v mojih rokah.«

Ravno tedaj je prišel iz zakristije neki duhovnik in hitel na ulico. Don Garcia ga je ustavil.

»Ali mi je mogoče čast govoriti z učenim doktorjem Gomezom?« je dejal in se mu globoko priklonil.

»Se nisem doktor,« ga je zavrnil duhovnik, ki mu je doktorska čast vidno dobro dela. »Ime mi je Manuel Tordoja in sem Vam na uslugo.«

»Častiti oče,« je dejal don Garcia, »vi ste kot nalašč oseba, s katero sem želel govoriti; gre namreč za vprašanje vesti, in če me govorica ne vara, ste vi spisali ono slavno

razpravo »De casibus conscientiae,«* ki je dvignila toliko hrupa v Madridu?«

Duhovnik se je čedalje bolj udaljal grehu ničemurnosti. Jecljaje je odgovoril, da ni on spisal tiste knjige (ki v resnici ni nikdar obstojala), da pa se mnogo peča s podobnimi stvarinami. Don Garcia pa je imel svoje vzroke, da ga ni poslušal, in je zato brž nadaljeval:

* O slučajih vesti.

(Dalle peñ.)

Nашa škrinjica v mestu Ljubljana je peta — 5.

Izdaja konzorcij »Ljudskega tednika«.
— Odgovorni urednik Fr. Jereb. —
Tisk J. Blasnika nasl. v Ljubljani.

STARE KOVINE

(BAKER, MEDENINO, ALUMINIJ itd.)
kupi po najvišjih cenah v vsaki množini železninska tvrdka

Breznik & Fritsch

LJUBLJANA, Cankarjevo nabrežje 1.

Velika izbira otroških vozičkov, dvokoles in šivalnih stroj. po ceni.

F. BATJEL, Ljubljana, Stari trg 28.

Sprejemajo se v polno popravo za emaji ranje z ognjem in poniklanje dvokolesa, otroški vozički, šivalni stroji in razni stroji.

„TRIBUNA“

Tovarna dvokoles in otroških vozičkov.
Ljubljana, Karlovska cesta 4. — Zvonarska ulica 1.

Kupim

brzojavne drogeve iz kostanjevega in mehkega lesa, kostanjev les za tanin, bukovne prage, vsako množino tramov in vseh vrst rezanega in okroglega lesa. **Denar takoj.** Ponudbe z obveznimi cenami in dobavnim časom pod »Prodajam« na upravo »Ljudskega tednika«.

Indus d. d.

preje Karel Pollak
tovarna

Ljubljana, Kranj, Vrhnika.

Izdeluje vsakovrstno usnje,
jermena, čevlje in galanterijsko blago.

„SLADKOR“

družba z omejeno zavezo v Ljubljani
uljudno naznanja vsem cenjenim tvrdkam,

da se je preselila v nove pisarniške prostore

zgradba Ljubljanske kreditne banke

Dunajska cesta šte. 1a, drugo nadstropje.

„VINOCET“

tovarna vinskega in špiritnega kisa družba
z o. z. v Ljubljani

uljudno naznanja vsem cenjenim tvrdkam,

da se je preselila v nove pisarniške prostore

zgradba Ljubljanske kreditne banke

Dunajska cesta šte. 1a, drugo nadstropje.